

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS
DÖNEM PROJESİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ AİLE KATILIM
ÇALIŞMALARINA YÖNELİK ÖZ-YETERLİK
İNANÇLARININ İNCELENMESİ

FATMA ÖZEN

Denizli, 2018

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS
DÖNEM PROJESİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ AİLE KATILIM
ÇALIŞMALARINA YÖNELİK ÖZ-YETERLİK İNANÇLARININ
İNCELENMESİ

FATMA ÖZEN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi AYDAN ORDU

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi, Fatma ÖZEN tarafından hazırlanan ‘Okul Öncesi Öğretmenleri Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi’ başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi AYDAN ORDU

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun.....

tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Fatma ÖZEN

ÖZET
Okul Öncesi Öğretmenleri Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi

Fatma ÖZEN

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlilik düzeylerini araştırmaktır. Öğretmenlerin deneyimleri ve inançlarını araştırmanın sonucunda bilimsel olarak ortaya koymak amaçlanmıştır. Nicel yöntemin kullanıldığı araştırmaya 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Pamukkale Belediyesine bağlı okullarda çalışan 121 Okul Öncesi Öğretmeni ile çalışılmıştır. Araştırmanın verileri, Ateş (2015) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Aile Katılım Etkinliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, öğretmenlerin ölçeğin geneli üzerinden aldıkları ortalama puanlar ve standart sapma dikkate alınarak öz-yeterlilik düzeyleri düşük-orta-yüksek şeklinde gruplandırılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlilik inanç düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, aile katılımı, öz-yeterlilik, öğretmen öz-yeterliliği

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	iv
ÖZET	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM:GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Cümlesi.....	2
1.2.Alt problemler	2
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Araştırmanın Amacı	4
1.5.Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Okul Öncesi Eğitim ve Önemi	7
2.2. Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi	8
2.3 Aile Katılımı.....	8
2.4.Öğretmen Tarafından Düzenlenen, Ailelerin Eğitim Programının Bir Parçası Olarak Evde Yürütebileceği Etkinlikler.....	14
2.5.Aile Eğitim Etkinlikleri.....	14
2.5.1.Aile Eğitimi Etkinlikleri	15
2.5.2Aile İletişim Etkinlikleri.....	16
2.5.3 Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı	19
2.5.4. Bireysel Görüşmeler	20
2.5.5 Ev Ziyaretleri.....	20
2.6. Aile Katılımını Engelleyici Nedenler.....	21
2.7. Öz-Yeterlik İnancı.....	23
2.7.1. Öz yeterlilik belirleyicileri	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırmanın Modeli	26
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3.Verilerin Toplanması	27
3.4.Verilerin Çözümlemesi	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	28
4. 1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	28
4.2. İkinci Alt probleme ilişkin bulgular	30
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE SONUÇ, ÖNERİLER	34
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	34
5.2.Öneriler	37
KAYNAKÇA.....	39
EKLER.....	43
Ek A:	43
Ek B:.....	44

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kişisel Bilgilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı	26
Tablo.4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeği'ne Ait En Düşük Puan Ortalaması, En Yüksek Puan Ortalaması, Ölçeğe Ait Ortalama Puan ve Standart Sapma Değerleri.....	28
Tablo.4.2. Okul Öncesi Öğretmenleri Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeğinden Elde Edilen Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri, Toplam Puan, Aritmetik Ortalama İle Standart Sapma Farkları Ve Toplamları.....	28
Tablo.4.3.Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik Puan Aralığı, Frekans ve Yüzdeleri	30
Tablo 4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	31
Tablo 4.5. Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre t-testi Sonuçları	31
Tablo 4.6. Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Aile Katılım Dersine Katılımına Göre t-testi Sonuçları	32
Tablo 4.7. Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Aile Katılımı İle İlgili Bir Faaliyete Katılım Durumuna göre t-testi Sonuçları	33

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Birey, davranış ve sonuç sürecinde öz-yeterlik inancı ve sonuç beklentisi 30

BİRİNCİ BÖLÜM:GİRİŞ

Okul öncesi eğitim çocuğun 3-6 yaş dönemindeki eğitim ve öğretiminin psikomotor, sosyal, bilişsel, duygusal, ve öz bakım alanları bakımından gelişimini kapsamaktadır. Bu dönem gelişim ve öğrenmenin en hızlı olduğu yıllardır. Bu yıllarda edinilen deneyimler çocuğun ileriki yıllarına temel oluşturmakta, etki etmektedir. Çocuğun okul öncesi dönemde aldığı eğitimin önemi ve gelecekte ki hayatını etkilediğini söyleyebiliriz.

Bu dönemde çocuğun her yönden iyi yetişmesinde en önemli görev anne ve babalara düşmektedir. Anne ve babaların bu görevi yerine getirebilmesi için çocuk yetiştirmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmesi gerekmektedir (Erbay, 2008).

Çocuklarına en iyi eğitimi vermek isteyen aileler okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmaya çalışmaktadırlar. Anaokulu öğretmenleri ve okullar ailelere bu konuda destek sağlayabilmektedir (Poyraz ve Dere, 2003). Ancak ailenin ve okulöncesi eğitim kurumlarının tek baslarına çocuğun eğitiminde istenilen düzeyde başarılı olması çok olanaklı görülmemektedir. Bu nedenle, okulöncesi eğitim kurumlarının ve ailenin çocuğun eğitim gereksiniminden doğan sorumluluğu birlikte paylaşmaları gerekmekte ve ailelerin okulöncesi eğitime katılımlarının sağlanması, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilerek eğitilmeleri büyük önem taşımaktadır (Akkaya,2007). Anne babaların eğitime katılımı, okul ve aile arasında devamlılık sağlar. Bu şekilde, kazanılan bilgi ve beceriler pekiştirilir ve eğitimde süreklilik sağlanır (OBADER, 2013).

MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi'nde (2013) belirtilen aile eğitiminin amaçları şu şekildedir;

- Ailelere okul öncesi eğitimin amacını ve önemini açıklamak,
- Ailelerin okula uyum sürecinde çocuklarına yardımcı olmalarını sağlamak,
- Ailelerin çocuklarının gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmalarını, yaş gruplarına göre gelişim özelliklerini, tanınmalarını ve çocuklarına destek olmalarını sağlamak,
- Aile bireyleri arasında sağlıklı iletişim kurulmasını desteklemek,
- Çocukların davranışlarını ve alışkanlıklarını düzenlemede değişik yolları öğrenmelerini sağlamak,

- Ailelerin okuldaki eğitime paralel tutum ve davranışları benimsemelerini saptamak,
- Ailelerin okuldaki eğitime katılımlarını arttırmaktır.

Okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi için aileyle etkili iletişim kurmak, işbirliği yapmak ve çocuğun gelişimini destekleyecek konularda onlara eğitim vermek gerekmektedir. Aileyle kurulan bu tür etkileşim için gerekli yeterlikler, beklenen öğretmen nitelikleri kapsamında ele alınmaktadır. Öğretmenin nitelikli olmasında hizmet öncesi eğitim büyük önem taşımaktadır (Ateş, 2015).

Arslan ve Nural'a (2004) göre, etkili ve başarılı okul-aile işbirliğini yaratmak için, okul; ev ziyaretleri düzenleme, ana-babalar, öğretmenler ve çocukların katılacakları gezi, gözlem, konferans, gece gibi etkinlikler planlama, ana-babalardan sınıf-içi kaynak kişi olarak yararlanma, meslekî rehberlikte ana-babalardan yararlanma, velilerle görüşme toplantıları programlama ve ilân etme, ana-babalara okulun kaynaklarını kullanma fırsatları verme, velilerin okul hakkındaki görüşlerini almak için anket uygulama, önemli günlerin kutlanmasında velilere görev verme, velilerin, okul bültenine yazı yazmalarını sağlama, belirli aralıklarla sınıflarında gösteriler düzenleme ve velilerin bu yolla öğrenci performansı hakkında bilgilendirilmelerini sağlama, veliye örnek ders gösterisi yapma vb. etkinlikler düzenleyebilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Bu sayede de okul, öğrenmeyi gerçekleştirmede ailelere yardımcı olabilir.

Okul-aile işbirliği ile ilgili yapılan çalışmalardan ve araştırmalardan çıkarılabilecek temel sonuç, ailelerin okula ve okul ile ilgili çalışmalara katılımının çok yönlü olumlu etkilerinin olabileceği ve bu nedenle, okulun üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiğidir (Akkaya, 2007).

1.1.Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı çalışmalarına ilişkin öz-yeterlik inançları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2.Alt problemler

Problem cümlesinden hareketle oluşturulan alt problemler aşağıdaki gibidir:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlik inançları ne düzeydedir?

2. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarında öz-yeterlik inançları cinsiyetleri, mezun oldukları lise türü, lisans eğitiminde aile katılımı dersi alma durumları, akademik faaliyetlere katılımlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Çocuğun ilk eğitim yeri ailedir. Evde ilk eğitimini anne ve babadan alır. İlk defa ailesinden ve evinden ayrı kaldığı yer ise Okul Öncesi Kurumlarıdır. Okul Öncesi Eğitim Kurumları eğitimin ilk basamağı olduğu için önemlidir. Bu eğitim çocuğu tutup aileden koparmaz. Aileyi eğitime dahil etmeye çalışır. Ailenin dâhil olduğu eğitimde ise öncelikle çocuk kendisini güvende hisseder. Ebeveyn çocuğunun okulda öğrendiği bilgi ve becerilere şahit olur. Okul ortamında kazanılan bu deneyimler okul dışında uyguladığında pekiştirilirse davranış kalıcı hale gelir. Bu nokta da okul öncesi eğitim de aile faktörü önemlidir.

Okulöncesi eğitimde başarı, velilerin çocuklarının eğitimine destek olması ile olanaklıdır. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin (MEB, 2002) 40. Maddesinde “Veliler, istekli olmaları durumunda okul yönetiminin hazırlayacağı bir program doğrultusunda eğitim etkinliklerine katılabilirler. Aile eğitimi ile ilgili etkinlik ve toplantılara, velilerin etkin olarak katılımı sağlanır” biçiminde açıklanmıştır. Öğretmen aile katılım için uygun programları, etkinlikleri hazırlar, gerektiği şekilde müdahale ederek yön verebilir.

Gürşimşek’in (2003) yaptığı çalışma aile katılım sürecinin anlaşılması ve katılıma yönelik yaşantılarının zenginleştirilmesine ilişkin çalışmalarda öğretmenlerin önemli birer kaynak olabileceğini göstermektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin aileleri eğitime dahil edebilmek ve etkili iletişimi sürdürmek için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmaları önemlidir. Bu bilgi ve becerinin kazanılmasında ve gösterilmesinde, bu işi gerçekleştirmeye yönelik öz-yeterlik inancı önem taşımaktadır (akt. Ateş, 2015).

Ülkemizde okul öncesi öğretmenleri ile yapılan çalışmalara bakıldığında, Okul öncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi (Abbak, 2008), Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Kesgin, 2006), Öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz-yeterlilik inançlarının genel öz-yeterlilik inançları ve aile katılımına yönelik bariyer algıları ile ilişkilendirilmesi (Alaçam, 2015), Öğretmenlerin ve velilerin okul öncesi kurumlarında

uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri (Akkaya, 2007), Öğretmenlerin oyun öğretimi öz-yeterlikleri (Kadim, 2012), okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretimi ile ilgili tutumları ile öz yeterlilik düzeyleri arasında ki ilişkinin incelenmesi (Orkunoğlu, 2016), öğretmenlerin mesleki öz-yeterlik inançlarının belirlenmesi (Gömleksiz ve Serhatoğlu, 2013), Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-6 yaş grubu çocukların annelerine yönelik bir aile katılımı program önerisi (Çetinkaya, 2017), okul öncesi öğretmenlerine yönelik öz-yeterlik ölçeği geliştirme (Tepe, 2011) konularında araştırmalar yapıldığı görülmektedir.

Alan yazın taranarak öğretmenlerle aile katılımına yönelik öz-yeterlik inancını belirlemeye yönelik çalışmalar incelenmiştir. Aile katılımı konusunda öğretmen öz-yeterlik düzeyini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmanın sonuçları, bilimsel çalışmalara ve öğretmenlerin öz yeterliliğini geliştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Amacı

Çocukların küçük yaşlarda zamanlarının büyük bölümü aile ortamında geçer. Bu durumda da çocuğun kendini gerçekleştirme için uygun ortamlar yaratmakta aileye bir sorumluluk düşmektedir.

Çocukluğun 0-2 yaş döneminde serbest inceleme ve buluşlar yapması bilişsel gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır. Çocukların 0-2 yaş dönemindeki meraklı tutumları ileriki yaşamlarında bilime olan meraklarını da yükseltmektedir (Akman, Üstün ve Güler, 2003). Buna dayalı olarak diyebiliriz ki, bu yaş döneminde aile ile çocuğun iletişimi ve ailenin yönlendirmesi, çocuğun gelişimi açısından önemlidir.

Eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimidir. Çocuğun doğduğu günden ilköğretime başladığı zamana kadar geçen süreci kapsar. Çocuğun bu süreçte bedensel, zihinsel, dilsel, psiko motor, sosyal ve duygusal zeka gibi yönleri gelişir ve değişir. Bu gelişim ve değişim öğretmen, aile ve çocuk üçgeninin sağlıklı ve başarılı olması ile mümkündür. Bunlardan birisinde bir sorun olursa pekiştirme olmaz ve davranış kalıcı hale getirilemez. Sağlıklı nesiller yetiştirilemez.

Birey, içinde bulunduğu ortamın gerekliliklerine cevap verebilmek için sahip olduğu yetenekleri ve becerilerini, kişilik özelliklerini, bilgi ve deneyim düzeyini, motivasyonunu, kısacası yeterliliklerini irdeler. Bir görev, faaliyet ya da durum için yeterli olduğuna inanırsa, harekete geçebilir. İşte kişinin yeterlilikleri ile ilgili bu inancı, “öz-yeterlilik” inancıdır ve bu açıdan da bakıldığında, son derece önemli bir güdüleyici olabilir. Schunk (1990)’a göre;

yeterlik inancı insan davranışlarının en önemli yordayıcısıdır. Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğu inanırlarsa, bu görevi seçmek için daha istekli olur, bu konudaki kararlılıklarını dile getirir ve gereken davranışları sergilerler (Eaton ve Dembo, 1997: s.433-440; Sharp,2002: s.71-86; akt. Kesgin, 2006) Nitelikli bir eğitim alan ve mesleğinin sorumluluklarının farkında olan öğretmenlerin öz yeterlilik inancının yüksek olması beklenmektedir. Sonradan alınan seminer vs. olumlu katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Öğretmenlerin deneyimleri ve inançlarını araştırmanın sonucunda bilimsel olarak ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin araştırma sorularına içtenlikle ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan analizlerin araştırmanın amacını gerçekleştirmekte yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Pamukkale Belediyesinde görev yapan 121 okul öncesi öğretmen ile sınırlıdır.
2. Araştırma ankete katılan öğretmenlerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü, lisans eğitiminde aile katılımı dersi alma durumları, akademik faaliyetlere katılma durumları değişkenleriyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Aile katılımı: Ailelerin okul öncesi öğretmeni ve diğer okul çalışanları ile işbirliği içinde bulunarak çocuk eğitimi ve gelişimi konularında bilinçlenmesi ve çocukların gelişim ve öğrenmesinde aktif rol alması; böylece okul öncesi eğitimin niteliğinin arttırılmasını sağlayan faaliyetleri içermektedir. Temel olarak aile katılım çalışmaları (1) ailelerin sağlıklı aile ortamı, etkili ebeveynlik, çocuk gelişimi ve eğitimi gibi konularda bilgi ve becerilerinin desteklenmesine yönelik eğitim etkinliklerinden ve (2) okul ile aile arasında karşılıklı etkileşimi ve işbirliğini sağlamaya ve sürdürmeye yönelik aile iletişim etkinliklerinden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitimde aile katılımı adına yapılan bütün etkinlikler (örnek olarak konferans düzenleme, kitapçık paylaşımı, ev ziyareti, bireysel

görüşme gibi) hem aile eğitim etkinliği hem de aile iletişim etkinliği kapsamında değerlendirilebilir (Ateş, 2015)

Veliye konuya özgü becerilerin öğretilmesi, sosyal ve duygusal destek verilmesi, veli ve profesyoneller arasında bilgi alışverişi, velinin bir gruba katılması, uygun veli çocuk ilişkisinin geliştirilmesi ve veliye toplumsal kaynaklara ulaşmalarında yardımcı olmaktır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Öz-yeterlik inancı: Bireylerin yapabildikleri ya da yapamadıkları hakkında sahip olduğu inançlardır (Acar, 2005; akt. Ateş, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde okul öncesi dönemde ailenin önemi, aile katılım ve öz-yeterlik ile ilgili kuramsal bilgilere ve açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Okul Öncesi Eğitim ve Önemi

“Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ikbal ışığısınız. Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizsiniz.”

M.K.ATATÜRK

Öğrencinin hayatının ilk gününden başlayarak ilköğretime kadar geçen süreyi içinde barındıran ve öğrencinin ileri ki hayatında çok mühim vazifeleri olan, fiziksel, ruhsal, beyinsel, konuşma ve dil, sosyal becerilerine çok fazlaca katkı sağlayan, kişiliğin oturmasında ve biçimlendirilmesinde yardımcı, öğrencinin sürekli olarak değişim gösterdiği bir süreçtir (Çimen, 1999; Şahin, 2000 ve Macaroğlu, 2004; akt. Orkunoğlu, 2016).

Artık çocuklar aileleri ile birlikte televizyon, sinema, kitap, dergi, gazete gibi iletişim araçlarından da etkilenmektedirler. Bir çocuğun sadece aile ilişkilerinden etkilenerek büyüdüğü söylenemez. Bir çocuğun yanlış kazanımlar elde etmemesi için okulöncesi eğitim kurumları ile desteklenmesi gerekmektedir (Köksal Eğmez, 2008)

Gün içerisinde yapılan rutin etkinliklerde çocuk grupla iş yapma, sırasını bekleme, kurallara uyma, yardımlaşma gibi alışkanlıkları edinirken, sınıfta yalnızca kendisinin olmadığını, yalnızca kendi duygu ve düşüncelerinin olmadığını, herkesin farklı düşünceleri olabileceğini fark ederek bunları kabul etmesi gerektiğini öğrenir. Tüm bu öğrendikleri çocuğun hoşgörüsünü geliştirir, sabırlı olmayı, farklılıklara saygı duymayı öğrenir. Kısacası yaşam için gerekli olan sosyal becerileri öğrenir ve bu becerilerini okul ortamında geliştirme olanağına sahip olur (Erbay, 2008).

Okul öncesi eğitim çocuklara eğitimde fırsat eşitliği hakkı vermektedir. Çocuğun aile ortamından sonra çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir yeri vardır, ailedeki eğitim eksikliklerinin okul öncesi eğitimle giderilmeye çalışılır.

İnsan beynini temel alan çalışmalarda çocukların duyuşsal ve bilişsel öğrenmenin bu dönemde gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu dönemde beyin hücrelerinde önemli gelişmelerin ve hazır bulunuşlukların olduğu vurgulanmaktadır. Daha önceleri olumsuz öğrenme deneyimleri yaşanmış ve ya yanlış alışkanlıklar kazanılmışsa okul döneminde bu

olumsuzlukların düzeltilmesi oldukça geç olabilmektedir. Erken dönemde başlanılan eğitim etkinlikleri ile yapılan yatırımların karşılık bulması ile arasında güçlü bir ilişki olduğu ifade edilmektedir (Aslanargun, 2015)

2.2. Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi

Bireyin yaşamı üzerinde doğum öncesinden başlayarak ömrünün sonuna kadar etkisini sürdüren ebeveynler, çocuğun gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde çocuğun anne ve babasıyla kuracağı duygusal bağlar, onun ileriki yaşamında nasıl bir insan olacağını büyük ölçüde belirleyen bir etkidir. Aileler çocukların ilk öğretmenleridir ve anne-babalar günlük yaşam olayları içinde çocuklarının araştırmasına, çevreyle aktif etkileşim içine girmelerine ve gözlemlerini taklit etmeleri yoluyla öğrenmeleri için zengin olanaklar sunabilmektedir (Gürşimşek, 2002).

Sağlıklı bir toplum oluşabilmesi için anne babaları çocuk eğitimi konusunda bilinçlendirmek, onlara çocuğunun okul hayatının bir parçası olduğunu hissettirmek çok önemlidir. Aile bireylerinin okulöncesi eğitime katılmasıyla eğitim daha etkili hale gelir. Ailenin çocuğun hayatındaki rolü ve önemi pekişeceğinden ailenin çocuğunu tanımaya ve aile olarak çocuklarıyla neler paylaştıklarını görebilmesini sağlar (Köksal Eğmez, 2008)

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitim çok iyi biçimde hazırlanmış olsa bile, aile bu eğitimi desteklemedikçe, çocuk üzerinde etkili olmayacaktır (Tezel-Şahin ve Ünver, 2005). Bu yüzden, etkileşim ve işbirliği ile çocuğun eğitimi ailenin katılımının sağlanması büyük ölçüde önem taşımaktadır.

Aile içinde esler arasındaki ilişki, çocuklara karşı takınılan tutumu etkileyen bir başka etmendir. Esiyle sorunlar yaşayan aile bireyi, tüm sevgisini çocuğuna vererek, onunla aşırı derecede bütünleşebildiği gibi tam tersine saldırgan bir tutum da sergileyebilmektedir (Yavuzer, 1998, akt. Günalp, 2007). Öte yandan, ailelerin çocuk eğitimi konusunda istenilen tutumları geliştirmeleri, bu konuda kendilerine verilecek eğitim ile olanaklı olabilmektedir (Akkaya, 2007).

2.3 Aile Katılımı

Okul öncesi eğitimde aile katılımının amacı, çocuğun eğitiminin devamlı ve bütünsel olmasını sağlamaktır. Okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin okulda desteklenmesi istendik davranış değişikliğini amaçlar.

Okulöncesi dönemde de, aile katılımı özel bir öneme sahiptir. Çocuk, ailesi ile bir bütündür. Okulöncesi eğitimin amaçları belirlenirken, çocuk tek basına düşünülmemeli, başarılı bir okulöncesi eğitim için aile katılımı sağlanarak anne-baba da eğitim süreci içine alınmalıdır (Akkaya, 2007).

Aile katılımında, çocukların ilk eğitimcilerinin anne, babaları olduğu görüşünden yola çıkılarak, aileleri destekleyici, onları çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında eğitici ve çocuklarının eğitimine katılmalarını sağlayıcı şekilde sistematik ve kurumsal eğitimle evdeki eğitimi paralelleştiren bir yaklaşım sergilenir. (Tezel-Şahin ve Ünver, 2005).

Aile okul arasındaki işbirliği ve etkileşimi arttırmak için Türkiye’de birçok kurumsal düzenleme yapılmaktadır. Yapılan düzenlemelerle ülkemizde ailenin eğitime katılım şekli yönetmeliklere göre tanımlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliği’ nin 5. maddesi “*Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, okul ile aile arasındaki bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve öğretmenler arasında işbirliğini sağlamak amacıyla okul-aile birlikleri kurulur*” açıklaması devletin de aile işbirliğine verdiği önemi göstermektedir. Bununla birlikte son yıllarda okul öncesi eğitimin hedefleri belirlenirken çocukla birlikte ailesini de hedeflere almanın gerekliliği üzerinde durulmaya başlanmış ve bu durum 15. Milli Eğitim Şura’sında alınan “Aile Katılım Programları” ve “Ana Baba Okulları Yaygınlaştırmaları” kararları ile belirtilmiştir (MEB, 1996).

Okul-aile işbirliğini sağlamak sadece okulun görevi değildir. Ailelerin de bu konuda sorumluluk almaları gerekmekte ve bu sorumluluğun aslında karşılıklı olduğu her iki taraf tarafından da kabul edilmelidir. Blackwell (2008), yılında yaptığı çalışmada nitelikli okul-aile işbirliğinin özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Nitelikli okul-aile işbirliği aileleri, çocuklarının akademik başarıları ve gelişimleri ile ilgili bilgi edinmeye yönlendirir.
- Nitelikli okul-aile işbirliği okul içi ve okul dışı kaynakları ailelerle beraber kullanmayı destekler.
- Nitelikli okul-aile işbirliği çocukların sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişmesi için sürekli ailelerle iletişim halinde olmayı destekler.
- Nitelikli okul-aile işbirliği ailelerin de eğitimine yönelik programları planlar ve uygulamaya konulmasını destekler.
- Nitelikli okul-aile işbirliği okul ve aileler arasında ortak bir anlayış oluşturmak için ailelere ve okul personeline yönelik kültürel programlar sunar.

Okul-aile işbirliğinin çocuğun eğitim yaşantısı ve gelişimi için ne kadar önemli olduğu yapılan araştırmalardan açıkça görülmektedir. Bu nedenle okul-aile işbirliği, Anayasa, Milli Eğitimin Temel İlkeleri ve İlköğretim Eğitim ve Öğretim İlkeleri arasında yer almaktadır. Okul-aile işbirliğinin en temel belirtildiği yer ise Okul-Aile Birliği Yönetmeliğidir (Gültekin, 2008; akt. Gülmez, 2014).

Marcon (1999), yaptığı çalışmada çocukların dil seviyeleri, öz bakım, motor ve sosyal gelişimleri ile aile katılımı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya şehirde yaşayan, ağırlıklı olarak düşük gelir düzeyli, devlet okul öncesi kurumu ya da Head Start“ devam eden 708 çocuk ve onların aileleri katılmıştır. Araştırmanın verileri Vineland Uyarlamalı Davranış Ölçeği ve Erken Çocukluk Gelişim Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aile katılımı arttıkça çocukların tüm gelişim alanlarında fazla gelişim gösterdikleri belirlenmiştir.(Ateş,2015)

La Paro, Karen, Marcia ve Robert (2003), okul öncesi eğitime hazırlıkta ailelerin ve öğretmenlerin katılımı ile memnuniyet düzeylerini inceledikleri araştırmada; seksen risk taşıyan çocuk, bu çocukların aileleri ve öğretmenleri ile çalışmışlardır. Araştırmanın verileri izleme ve görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin bu hazırlık çalışmalarının yazın yapılması görüşünde oldukları, ailelerin büyük bir bölümünün fırsat buldukça hazırlık çalışmalarına katıldıkları tespit edilmiştir.(Özcan, 2012)

Izzo ve diğ. (1999), yaptıkları çalışmada çocukların eğitiminde aile katılımının zaman içinde hangi yollarla değiştiğini, bunun çocukların okuldaki sosyal ve akademik işlevselliğine nasıl etki ettiğini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla art arda üç yıl anaokuluna devam eden 1,205 çocuğun öğretmenlerinden bilgi alınmıştır. Öğretmenler katılım için dört boyutla ilgili puanlama yapmıştır. Bunlar; öğretmen-aile iletişim sıklığı, veli-öğretmen etkileşiminin kalitesi, evde eğitim faaliyetlerine katılım ve okul aktivitelerine katılımdır. Aile-öğretmen iletişiminin sıklığı, aile-öğretmen etkileşiminin kalitesi ve okulda ebeveyn katılımının sıklığı birinci yıldan üçüncü yıla gelinceye kadar gerilemiştir. En fazla katılım gösterilen alanın evde eğitim etkinlikleri olduğu görülmüştür. Ayrıca sonuçlar aile katılımı ile çocukların okul fonksiyonlarının gelişimi ilişkili olduğunu göstermiştir. Ailenin eğitime katılımı arttıkça, çocuğun da daha başarılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Selanik Ay ve Aydoğdu, 2016).

Koç, Taylan ve Bekman'ın (2001)'da yaptıkları araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerine okul-aile işbirliğinin nasıl sağlandığı ile ilgili

görüşme soruları yöneltmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu 1-2 ya da 3-4 kez 35 velilerle toplantı yaptıklarını, toplantıların dışında veli ya da kendileri istedikçe, veliler okula geldikçe görüşme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu, toplantılarda velilerle malzeme gereksiniminin karşılanması, çocuğun eğitimi ve okuldaki davranışları ile ilgili bilgi vermek ve velilerden evde olanlar ile ilgili bilgi almak konularında işbirliği yaptıklarını belirtmişlerdir (Abbak, 2008).

Kusin (1991), İstanbul’da gerçekleştirdiği pilot çalışmada anaokulu eğitimcileri ile anne-babaların aile ve okul arasındaki işbirliğine bakış açılarını belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla 50 eğitimci ile 50 anne-babaya uygulanan anket sonuçlarına göre, eğitimcilerin % 96’sı ailenin okuldaki eğitim konusunda bilgilendirilmesini çok önemli, geri kalanı ise önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca aileyi eğitim konusunda bilgilendirmenin her anaokulu eğitimcisi tarafından farklı biçimlerde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bilgilendirmede, aylık, üç aylık ya da yıllık toplantıların % 70, ailenin okula davet edilmesinin % 64, telefonla bilgilendirmenin % 30, kısa karşılaşmaların % 29, eve gönderilen raporların % 22, eğitici konferansların % 14, ev ziyaretlerinin % 4 olarak gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Bilgilendirmede ele alınan konularda ise okuldaki program ve uygulamalar hakkında bilgi % 50 ile birinci sırayı almaktadır. Araştırmada anne-babalar, okul-aile işbirliğini % 78 oranında çok önemli, % 11 oranında da önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Ailenin okulöncesi eğitim kurumuna herhangi bir konuda yardımcı olma ve katılma konusunda, araştırmaya katılan anne babaların tümü evet yanıtını vermiş ve eğitimcilerin bu konuya % 90 oranındaki olumlu yaklaşımlarına tümüyle katılmışlardır (Akkaya, 2007).

Çelenk (2003) araştırmasında, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinde okul aile yardımlaşmasının, okuduğunu anlama başarısıyla ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 233 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda okulla işbirliği içerisine giren ailelerin çocuklarının okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Özcan,2012).

Ensari ve Zembat (1999) tarafından, okulöncesi eğitim kurumlarındaki yöneticilerin yönetim biçimlerinin, ailelerin okulöncesi eğitim programına katılımında ne derece etkili olduğunu belirlemek için gerçekleştirilen araştırmada, İstanbul’un çeşitli merkez ilçelerinden tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen 55 okul yöneticisi ve bu kurumlarda çocukları olan 651 aile araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Yönetici Kişisel Bilgi Formu”, “Aile Kişisel Bilgi Formu” ve “Eğitim Programlarına Ailelerin Katılım Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen

sonuçlara göre; aileler daha çok yönetici tutumlarının işbirliği açısından engel taşıdığını, yöneticiler ise ailelerin işbirliği ve katılım konusunda çok isteksiz tutumlar sergilediklerini belirterek bu tutumların engel yarattığını düşünmektedir. Zaman yetersizliği, iletişim bozukluğu ve ekonomik koşullar başta gelen diğer engeller olarak görülmektedir (Atakan,2010).

Aile katılım engelleri üzerine Kaya'nın 2002 yılında ailelerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgi ve katılımları ile ailelerin eğitimine okul öncesi eğitim kurumlarının katkısı konusunda anne ve baba görüşleri üzerine yapmış olduğu araştırmada araştırmaya 18 anne, 6 baba olmak üzere toplam 24 kişi katılmış ve nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiş şu sonuçlar elde edilmiştir: Anne ve babalar, çocuklarının öğretmenleri ile görüşme sıklıklarını, hemen hemen her gün ve sorunlar oldukça biçiminde belirtmişlerdir. Anne ve babaların tümü, okulda gün boyu çocukları ile yapılan etkinlikler konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Anne ve babaların, okulda gün boyunca yapılan etkinlikler ve uygulanan eğitim programında rol almadıkları, ancak rol alma konusunda tümüyle istekli oldukları görülmüştür. Kendileriyle görüşme yapılan anne ve babaların büyük bir bölümü öğretmenlerin kendilerini, çocuklarının gelişimi, eğitimi, gereksinimleri vb. konularda bilgilendirmeye yönelik çalışmalar yaptıklarından söz etmişlerdir. Anne ve babaların büyük bir bölümü okuldaki eğitimciler tarafından, kendilerine yönelik bir anne-baba eğitimi programı düzenlenmediğini belirtirken kimileri ise böyle bir programın düzenlendiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak; araştırma bulguları anne ve babaların, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgili ve işbirliğine açık oldukları, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan etkinlikler ve eğitim programına katılımları gerçekleşme de bu konuda istekli ve işbirliğine hazır bulduklarını göstermiştir (Abbak, 2008).

Tezel Şahin (2004)'in, anne-babaların okul öncesi eğitim programına katılımlarına ilişkin görüşlerini incelediği araştırmasının çalışma grubunu anaokuluna devam eden dört-altı yaş grubunda çocuğu olan anne-babalar oluşturmaktadır. Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Sonuç olarak, yapılan aile katılım çalışmaları ile ilgili olarak anne-babaların çocuklarını ve okulu daha iyi tanıdıkları, okul ile aileler arasındaki ilişkinin daha da güçlendiği ve aile katılım çalışmalarının sürmesini istedikleri ortaya çıkmıştır (Özcan,2012).

Castro ve diğerleri (2004) tarafından, Head Start Programı'na aile katılımı çalışmalarının, aileler, öğretmen ilişkileri ve sınıf özellikleri açısından incelenmesi

amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın örneklemini 59 okulöncesi eğitimi öğretmeni ve 1159 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerine anket, görüşme ve sınıf içi tespitler yolu aracılığı ile ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda, aile katılım çalışmalarını etkileyen en güçlü etmenin, ailenin çalışma hayatı olduğu, aile katılımında sınıf düzeylerinin de etkili olduğu ve tecrübeli öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına daha çok yer verdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır (Atakan, 2010).

Aile katılım çalışmalarının öğretmen eğitimindeki yeri üzerine Laloumi-vidali (1997), Yunanistan'da yapılan bir çalışmada 131 okul öncesi eğitim uzmanına anket uygulamıştır. Çalışmada uzmanların iş birliği düzeyinde ailelerin katılımına yönelik duyarlılıkları incelenmiştir. Uzmanlar mesleklerine hazırlanırken ailelerle nasıl ortaklık yapabilecekleri konusunda eğitim almanın önemini belirtmişlerdir. Yunanistan'da okul öncesi eğitimin ve bakımın toplumun iç sistemi olarak işlev göstermesinden dolayı, uzmanların ailelerin ihtiyaçları konusunda daha fazla bilgi edinmeleri gerektiği, ailelerinde ortaklığın yapısını anlama konusunda zorluklar yaşamakta oldukları çalışmada ortaya çıkan bulgulardır. Ayrıca okul öncesi eğitim öğretmenliği eğitiminde, öğretmen adaylarına aile katılımı hakkında bilgi verilmediği ve ailelerinde bu ortaklığın önemi konusunda bilgilendirilmediği ulaşılan bulgular arasındadır (Laloumi-vidali, 1997; akt. Abbak 2008).

Yazıcı ve diğerleri (2005)'in yaptığı çalışmada, ailelerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmaları ile ilgili görüşleri ve gerçekleştirilen katılım çalışmalarına yönelik beklentileri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Antalya il merkezinde okulöncesi eğitim kurumuna devam eden ve 3-6 yaş grubu çocuğu olan 175 anne-babadan oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, anne-babaların okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen aile katılım çalışmalarında yer almak istedikleri ve en çok bireysel görüşme yapmayı tercih ettikleri, sınıf içi çalışmalarda yer almak istedikleri, düzenli olarak okul tarafından haberleşme mektupları almak istedikleri ve öğretmenlerin ev ortamlarını ziyaret etmelerini istedikleri görülmüştür (Atakan,2010).

Okulöncesi eğitim programlarına ilişkin ABD'de yapılan değerlendirmelerde, çocuk ve aileyi birlikte ele alan programların, yalnızca çocuğa yönelik programlardan daha olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür. Ayrıca, çocuğun bilişsel gelişim alanlarında, ilköğretim ve sonrasındaki eğitim basamaklarında gelişmelere rastlanmıştır. Çocuk ve aileyi birlikte ele alan programlardan yararlanan çocukların, özel eğitime gereksinim duymaları ya da sınıf tekrarı gibi olasılıkları, çocuk merkezli programlara göre daha düşük olarak görülmüştür. Çocuk ve aileyi birlikte içeren programlara yöneltilen çocukların

kardeşlerinde de zekâ puanı yönünden artışlar olduğu gözlenmiştir (Yıldıran, 1993, s.82–83; akt. Akkaya, 2007).

İlgili araştırmaların sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesinde aile katılımının önemini büyük yer almaktadır. Başarılı bir okul öncesi eğitim programı gerçekleştirilmek isteniyorsa, aileleri de eğitimin içine katmak, çocuk ve anne-babayı eğitimde bir bütün olarak merkeze almak gerekmektedir. Aile katılımının tüm bu amaçlara ulaşılmasını sağlamak için düzenli ve çift yönlü bir iletişim gereklidir. Aile katılım çalışmalarında anne ve babanın mesleki özelliklerinden, bilgi ve becerilerinden yararlanılmalıdır ve ailelerden katılım için gönüllülük esası ile yardım alınmalıdır.

Ülkemizde okulöncesi eğitim kurumlarının programları incelendiğinde, çocuk merkezli olduğu görülmektedir. Oysa çocuğun bu eğitimden gerektiği gibi yararlanabilmesi ve okulöncesi eğitim kurumlarının işlevselliğini artırmak için yalnızca çocuğu merkeze alan programlar yerine, anne-babaya da hizmet götürecek ve onların programa katılımını sağlayacak biçimde çocuk ve aileyi merkeze alan okulöncesi eğitim programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. MEB 2013 Okul Öncesi Programında da okul-aile işbirliğinin önemi dikkate alınarak bu programda aile katılımının önemi vurgulanmıştır.

2.4.Öğretmen Tarafından Düzenlenen, Ailelerin Eğitim Programın Bir Parçası Olarak Evde Yürütebileceği Etkinlikler

Okulöncesi eğitimde çocukta istenilen davranışların geliştirilmesi için, sınıf içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin evde de devam ettirilebilmesi, ailelerin okulda yapılan çalışmaları bir eğitimci gibi uygulamaları gerekmektedir. Bu konuda ailelerin öğretmenler tarafından yönlendirilmesi, okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sözel ya da yazılı olarak öğretmenler tarafından ailelere sunulacak etkinlikler, oyunlar, şarkılar, deneyler, hikayeler... evde aileler tarafından çocuklarla birlikte gerçekleştirilmelidir (Köksal Eğmez, 2008).

2.5.Aile Eğitim Etkinlikleri

Taranan araştırmalarda çeşitli yapılarda ve farklı ihtiyaçlara hitap eden aile eğitim uygulamalarının olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

Aile eğitim uygulamaları sonunda anne babaların davranışlarının olumlu şekilde değiştiği, anne-baba olmakla ilgili stres seviyelerinin düştüğü ve öz-yeterlik inançlarının yükseldiği de yapılan çalışmalarda belirtilmiştir (Tezel-Şahin ve Cevher-Kalburan, 2009).

2.5.1.Aile Eğitimi Etkinlikleri

Eğitim toplantıları: Diğer adıyla veli toplantısıdır. İki döneminde başında çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili bilgiler verilir.

Okulun ilk günlerinde velilerle toplantılar düzenlenerek okulun sistemi, politikası ve okulda uygulanan eğitim programı hakkında velilere bilgi vermek amacıyla yapılan toplantılardır. (MEB, 2006).

Öncelikle toplantının konusuna ve adına karar vermek gerekmektedir. Ailelerin gereksinimlerine yanıt verecek bir toplantı olması katılımı artıracığından ihtiyaç belirleme çalışmalarında çocuğun gelişimi ve eğitimine ilişkin olarak en çok gereksinim duyulan konu seçilmelidir (Ömeroğlu ve Can Yasar; 2005).

Toplantıların konuları çocuk gelişimi, aile çocuk iletişimi ve evde aileyle çocukların yapılabileceği etkinliklerle olabilir. Sene başında ailelere toplantı doğrultusunda ihtiyaç formları doldurtulur. Sonuçlarına göre yıl içerisinde eğitim seminerleri verilir.

Eğitim panoları: Velilerin rahatlıkla görebileceği bir yerde asılan duran panolardır. Veliler için eğitim programlarını, okul ve sınıfla ilgili haberleri, duyuruları, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgileri, acil telefon numaralarını, çocukların etkinlik örneklerini görebildikleri ve güncel bazı bilgileri üzerinde barındıran panolardır. Panolar için bir konu başlığı belirlenerek, dikkati çekecek bir tarzda hazırlanmalıdır (MEB, 2006).

Hazırlanan eğitim panolarına, çocukların günlük yaptığı etkinlik örnekleri, inceleme gezileri, konferanslar ve davetlerle ilgili ilanlar, oyun, veli tutumları, gazete kupürleri, afişler, broşürler, haftalık yemek listesi asılabilir (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003).

Ailelerin ihtiyacına yönelik konularda kolay okunabilen panolardır. Panodaki yazılar zaman zaman değiştirilmelidir. Ailelerin çocuklarını bırakırken ve alırken panoları inceleyebilmesi ve kısa zamanda okuyabilecekleri metinler olmasına özen gösterilmelidir.

Konferanslar: Konferanslar önceden belirlenen bir konuda ya da genel konularda öğretmen, yönetici ya da davet edilen bir konuk tarafından verilen bilgilendirme sunumlarıdır. (MEB, 2006).

Konferanslar yoluyla veliler çocuklarının büyüme, gelişme ve eğitimleri hakkında yeni bilgiler edinirler. Velinin karşılaştığı problemler, disiplin ve iletişim sorunları, çocukların gelişimsel ihtiyaçları, vb. konularında yapılabilir. Konferans sırasında öğretmen tarafsız ve nesnel olmalıdır. Değerlendirmeler yapılırken çocuklarla ilgili gözlem kayıtları veya inceleme gezileri, fen-doğa çalışmaları, sanat etkinlikleri sırasında çocukların göstermiş oldukları davranışlar fotoğraflar, video kayıtları, slaytlar vb. ile görsel olarak desteklenmelidir (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003).

Web-Sayfası: internet aracılığı ile yazı, resim, ses, film, animasyon gibi pek çok farklı verilere etkileşimli bir şekilde ulaşmayı sağlar. Hiçbir ücret ödenmeden pek çok bilgiye ulaşılabilmektedir. Günümüzde okullara ait web-sayfaları eğitim amacı ile kullanılmaktadır. Böylece aileler okul ile ilgili bilgilere ve yapılabilecek çalışmalara rahatlıkla ulaşabilecektir (Köksal Eğmez, 2008)

2.5.2 Aile İletişim Etkinlikleri

Aile ile öğretmenler arasında iletişimi her zaman yüz yüze olamayabiliyor. Aile iletişim etkinlikleri yüz yüze görüşüle yemeyen velilere de ulaşabilmek açısından önemlidir. Ayrıca velilerin sürekli olarak eğitim ortamında bulunabilmeleri mümkün olmayacağından çocuğun gelişiminden ve okulda yapılanlardan haberdar olması da sağlanmış olmaktadır.

Öğretmenler, aile-okul işbirliğini sağlamak için öncelikle etkili iletişim becerileri ve problem çözme teknikleri konularında yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar (Hara ve Burke 1998; akt. Gülmez, 2014).

Telefon görüşmeleri, kısa ileti hizmetleri: Telefon görüşmeleri, öğretmenlerin aileler ile iletişim kurmak için en sık başvurdukları yöntemidir.

İletişim sürecinin devamlılığının sağlanması açısından telefon görüşmeleri önemlidir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Öğretmen eğitim yılının başında tüm ailelerin telefon listesini yapmalıdır. Ailelerin kendi aralarında da iletişimini sağlamak amacıyla öğretmen bu listeyi tüm ailelere dağıtabilir. Ayrıca bir telefon zinciri geliştirilerek duyuruların hızlı bir şekilde iletilmesini sağlamak ve ebeveynler arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlamak da mümkündür (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2005).

Telefon görüşmelerinde bir sorun tartışılmamalıdır. Telefonda çocuk hakkında bilgi verilmeli ve olumlu yorumlarda bulunulmalıdır (MEB, 2006).

Kitapçıklar: Grup çalışmaları sırasında küçük kitapçıklar ve broşürler oluşturulabilir. Sınıf içerisinde yapılan çalışmalar sonrasında adres kitapçıkları, gezi kitapçıkları, yemek kitapçıkları vb. olabileceği gibi bireysel kitapçıklarda yapılabilir (MEB, 2006).

Velilerin, çocuk ve eğitimle ilgili yeni bilgileri ve gelişmeleri izleyebilmeleri, kendi çocuklarının yaptığı çalışmalardan haberdar olmalarını sağlamak için evlere öğretmen ya da çocuk tarafından hazırlanmış kitapçıklar gönderilebilir. Gönderilen kitapçıklar velilerin günlük yaşamlarında kullanabileceği ve ev ortamında çocuğunun eğitimine katkıda bulunabileceği pratik bilgiler içermelidir (Ömeroğlu ve diğerler, 2003).

Görsel/İşitsel kayıtlar: Her anasınıfında bir tane fotoğraf makinesi olmalıdır ve öğretmen bu makineyi kullanabilmelidir. Çocuk için ilk olarak gerçekleşen gelişimsel olaylar ve diğer bütün hatırlanması gereken olaylar fotoğraf makinesi ile kayıt edilebilmelidir. Geziler, yemekler, etkinlikler, oyunlar vb. fotoğraflanmalıdır (MEB, 2006).

Duyuru panoları: Duyuru panolarında, aileler için hazırlanmış duyurulara, çocukların etkinliklerine, öğretmenin hazırladığı notlara, yapılması planlanan gezilere, yapılan etkinliklerin fotoğraflarına, sınıfta yaşanan olaylarla ilgili yazılmış kısa notlara yer verilebilir (Temel, 2006; akt. Temel, ve diğ., 2010).

Bültenler: Aileler için düzenli olarak haftalık, aylık bültenler hazırlanabilir. Bu bültenlerde çocukların yaptıkları etkinlikler, öğrendikleri oyunlar, şarkılar, şiirler, yaptıkları geziler, etkinlik fotoğrafları, sınıftaki olaylar hakkında bilgiler yer alabilir. Bunun yanı sıra bu bültenlerde ailelerin çocuklarıyla birlikte yapabilecekleri etkinlikler ve oyun örnekleri paylaşılabilir. Bültenler ailelerle posta yoluyla, okul çıkışlarında çocuklarını almaya geldiklerinde kendilerine verilerek, çocuklarla gönderilerek ya da internet yoluyla paylaşılabilir. Bu paylaşımların hangi yolla yapılacağına aileyle birlikte karar verilmelidir (Temel ve diğ., 2010).

Haber mektupları: Bu mektuplar, haftalık, aylık veya on beş günde bir hazırlanabilir. Çocuk yetiştirme ile ilgili makaleler, oyuncak yapımı, personel ya da aileler

ile ilgili haberler, okul öncesi eğitim ile ilgili yeni çıkan yasalar, değişiklikler vb. konularla ilgili de olabilir (MEB, 2006).

Haber mektupları çocuğun ilk kez başardığı bir davranışı, evde ailenin çocuğuyla yapabileceği etkinlik örneklerini, alınması gereken izin belgelerinin alınması ve ya okulda yapılacak proje çalışmaları ile ilgili bilgiler de verebilir (Ömeroğlu ve diğ., 2003). Haber mektupları sayesinde olaylardan haberdar edilen aile, kurumun kendisine değer verdiğini ve saygı duyduğunu düşünür (Koç 1996;48; akt. Köksal Eğmez, 2008).

Yazışmalar ve iletişim defterleri: Yazışmalar okuldan veliye ve veliden okula olmak üzere iki yönlü bir süreçtir. Bu süreçte öğretmen memnuniyetine ya da önemli olaylara ilişkin notlar yazabilir. Kesin kayıtların ve raporların tutulmasında çocukların katılmasının çok kritik önemi vardır (MEB, 2006).

Velilerle paylaşılan notlar onları memnun etmektedir. Bu notlar öğretmenlerin çocukları ile ilgilendiklerinin göstergesidir.

Gelişim dosyaları (Portfolyo): Her çocuğun büyüme ve gelişim kayıtları için öğretmen toplu dosyalar tutmalıdır. Sağlık kayıtları, gelişim çizelgeleri ve anekdot kayıtları bu dosyalarda yer alabilir. Ayrıca çocukların yaptıkları etkinlik örnekleri tarihleri düzenli olarak sıralanmış şekilde bulundurulabilir. Gözlem kayıtları ve anekdotlar, çocuğun davranışlarını ve gelişimini dönemler boyunca izleme amacıyla kullanılabilir (MEB, 2006).

Toplantılar (veli toplantıları): Dönem başında öncelikle ailelerle tanışmak için toplantı düzenlenir, öğretmen kendisini, okulun işleyişini anlatır. Okul öncesi eğitimin öneminden bahseder. Ders işleyişinden ve öğrenmenin kalıcı hale gelmesi için ailenin önemini vurgular. Ailelerin eğitime katılmaları konusunda bilgiler verir.

Toplantılar, okulun ve uygulanan programın tanıtımı bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca öğretmenlerin ve ailelerin birbirlerini tanımalarına, paylaşımında bulunmalarına da imkan veren ortamın oluşmasına katkıda bulunur. Toplantıların yapılmasından önce ailelerin belirttiği görüş ve öneriler dikkate alınmalıdır. Toplantının içeriği, yapılacağı yer ve saatiyle ilgili mutlaka ailelere önceden haber verilmelidir. Ailelerin toplantılara katılımın sağlanabilmesi için toplantı duyurusu önceden yapılmalıdır (Temel ve diğ., 2010).

Geliş-gidiş zamanları: Geliş-gidiş saatleri veli ile iletişim açısından önemli fırsatlardır. Çocuğun evdeki ve okuldaki durumu hakkında bilgi alışverişinde bulunulabilir. Ancak görüşmelerin günlük aktiviteleri engellememesine dikkat edilmelidir (MEB, 2006).

Dilek kutuları: Aileleri eğitimin bir parçası haline getirmek için onların istek ve gereksinimlerini, eleştiri ve önerilerini yazarak bırakabilecekleri bir dilek kutusu öğretmen tarafından oluşturulabilir. Ailelerin buraya bıraktıkları yazılar incelenmeli ve geribildirim sağlanmalıdır.

2.5.3 Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı

Aileler eğitim ortamındaki etkinliklere katılmadan öncelikle ‘‘Ebeveyn Katılım Formu’’ ailelere uygulanmalı ve ailelerin hangi tür etkinliklere katılmak istedikleri belirlenmelidir. Form uygulandıktan sonra değerlendirme yapılmalı ve her bir aile için bir katılım planı hazırlanmalıdır. Ailelere okulun kuralları, bilgilerin gizliliği vb. konuları içeren bir çalışma rehber kitabı oluşturulmalıdır. Bu etkinliklere öncelikle ailelerin yapabilecekleri etkinliklerle başlanması önemlidir. Şöyle ki, eğitim ortamında gerçekleştirilecek etkinliklere katılacak ailelere yönelik katılım programı hazırlanırken, çocuklarla doğrudan iletişim gerektirmeyen etkinliklerden (materyal hazırlama, etkinlik için fiziksel ortamı düzenleme gibi), rutin etkinlikler ve çocuklarla doğrudan çalışılan etkinliklere (müzik, alan gezisi, Türkçe vb.) etkinliklere doğru bir sıra izlenmelidir (Aktaş-Arnas ve Sadık, 2008; Temel ve diğ., 2010).

Öğrenci başarısı ile ailenin eğitim sürecine katılımı arasında olumlu bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Şişman ve Yücel (2010), aile katılımının yararlarını okul, veli, öğrenci ve toplum için ayrı ayrı sıralamaktadır. Okul için aile katılımının faydaları; etkili öğretimin gerçekleşmesi, akademik başarının artması, gönüllü veli bulmanın kolaylaşması, aile ihtiyaç ve özelliklerinin neler olduğunun daha rahat saptanması, öğrenci, öğretmen ve velinin güdülenmesinin artırılması ve okulda biz duygusunun oluşması şeklinde özetlenebilir. Veli için katılımın faydaları; okulda neler olup bittiğinden haberdar olma, okulu sahiplenme, öğretmenlere ve okula karşı olumlu tutum geliştirme, çocuklarına nasıl daha iyi yardımcı olacağını öğrenme, kendini geliştirme ve güven duyma olarak ifade edilebilir. Öğrenci için katılımın faydaları ise; okula karşı olumlu tutum geliştirme, akademik başarının artması, devamlılığın sağlanması, ödev alışkanlığının oluşması, üst öğretime devam etme isteği ve güdülenmesinin artırılması ve kişilik gelişiminin olumlu etkilenmesi şeklinde belirtilebilir. Son olarak toplum için faydaları ise; yaşanılır daha güzel

bir çevre oluşturmak, atıl olarak kalan kapasitenin kullanılması ve biz duygusunun geliştirilmesi şeklinde özetlenebilmektedir (Gülmez, 2014).

Velilerin bu davetlere ve dolayısıyla sınıf içi etkinliklere katılımı aşamalı olarak gerçekleştirilmelidir. Bu aşamaları şöyle sıralayabiliriz.

- Sınıfı ve uygulanan program etkinliklerini gözleme.
- Evde ve okulda eğitim materyali hazırlama.
- Dosyalama, kayıt tutma, tamir, gezi ve diğer etkinliklerde öğretmene yardımcı olma.

· Meslekleriyle ya da yetenekleriyle ilgili konularda çocuklarla birlikte bazı etkinliklere katılma olarak sıralanmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Bunlara ek elektronik ortam ve bilgisayar bilgisi olanlardan yardım alınabilir. Video fotoğraf çekimi, cd hazırlama konularında yardımlaşılabilir.

Anne ve babaların çocuklarının eğitimine katılmalarının hem kendilerine, hem çocuklarına hem de öğretmenlerine birçok faydası olmaktadır. Eğitimde anne-baba katılımı ilk olarak okul ve ev arasındaki işbirliğini sağlamaktadır. Bu sayede çocukların eğitimi hem evde hem de okulda devam ederek, sürekli hale gelmektedir. Anne-babaların çocuklarının eğitimine katılımı ile ilgili yapılan araştırmalarda çocukların akademik başarı, dil gelişimi, sosyal gelişim, benlik saygısı, öğrenmeye istekli olmaları konusunda olumlu sonuçlar elde edilmiştir (Temel, 2010, s. 5).

2.5.4. Bireysel Görüşmeler

Öğretmen her çocuk velisi ile bireysel görüşme planlanmalı ve bu görüşmeler düzenli bir biçimde yapılmalıdır. Ebeveyn görüşmeleri için bireysel görüşme çizelgesi hazırlanabilir. Görüşmelerden önce aileye görüşmenin amacı, çocuğun gelişim durumu ve davranışları hakkında aile bilgilendirilmelidir.

2.5.5 Ev Ziyaretleri

Ev ziyaretleri, öğretmen açısından zor olsa da çok önemli eğitim fırsatları sunmaktadır. Öğretmenin ziyaretleri, çocuk ve aileyi daha yakından tanıma fırsatı verir. Aileler, ev ziyaretleri sırasında duygu ve düşüncelerini daha rahat dile getirebilmekte, çocuk ise öğretmenin ona değer verdiğini düşünerek özsaygısını geliştirebilmektedir (Aral, Yaşar ve Kandır, 2002, s.174; akt. Atakan, 2010).

Yapılan ev ziyaretlerinde rol oynama ve model alma teknikleri kullanılmaktadır. Programın amacı; çocukların gelişim alanlarını desteklemek, çocuğu okula hazırlamak, aile ve çocuğun okula karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamak, ailelerin çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmelerini sağlamaktır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Öğretmen, ev ziyaretleri sırasında anne-babaların tutumlarına ve değer yargılarına saygı göstermeli, duygu ve düşüncelerini paylaşarak onları desteklemelidir. Anne-babalara, çocuklarını günlük yaşamlarının dışında değil içinde tutmaları gerektiği konusunda rehberlik etmelidir. Ev ziyaretlerinde öğretmen, anne-babalara, çocuklarıyla evde uygulayabilecekleri etkinlikler ve uyarıcı çevre düzenlemesi konusunda bilgiler vermelidir. Öğretmen, gözlemleri sonucu ailenin güçlü yanlarını ve aile-çocuk etkileşimini değerlendirip destekleyici etkinlikler planlamalıdır. Ayrıca, öğretmen ev ziyareti yoluyla edinilen bilgileri yalnızca çocuğun gelişim ve eğitim yaşamını desteklemek amacıyla kullanmalıdır (İşmen ve Yıldız, 1996, s.32; Hohmann ve Weikart, 2000, s.78; akt. Akkaya, 2007).

2.6. Aile Katılımını Engelleyici Nedenler

Aile Katılımını Engelleyici Nedenler Eğitimin içine aileyi dahil etme ve bu sayede çocuğun eğitimini en kaliteli hale getirme uğraşı okullar, öğretmenler ve aileler tarafından iyi bir uğraş olarak kabul görmesine rağmen yine okul, öğretmen ve ailelerden kaynaklanan olumsuzluklardan dolayı sistemli bir işleyişe geçememektedir.

Ailenin katılımına engel olan durumlar üzerine Aydoğan (2007) ABD’de yürütülmüş birtakım çalışmaların sonuçlarını inceleyerek Kayseri örneğindeki araştırmasının sonuçlarıyla karşılaştırmış ve aile katılımına engel olan durumları belirlemiştir. ABD’de yürütülen çalışmalarda temelde 11 adet engelleyici durum bulunmuştur. Aydoğan’ın çalışması ile ABD’deki çalışmalarda ortak olan engeller şöyledir:

- Zaman problemi
- Ailelerin çalışmalara katılmasının önemini anlayamamaları
- Maddi yetersizlikler

Bu ortak engellerden başka görülen diğer faktörlerse şu şekildedir:

- Ailelerin okula katkı sağlayacak kadar yeterli olmadıklarını düşünmeleri
- Ailelerin okulda kendilerinin iyi biçimde karşılanmadığını düşünmesi

- Çocuk bakımı konusunda ailelerin hiç bilgi sahibi olmaması veya çok az bilgiye sahip olması,
- Aile katılımıyla ilgili veli ve okul arasındaki görüş farklılıkları,
- Kültürel ve dilsel problemler
- Ulaşım sorunu
- Özel gereksinimi olan aileler
- Diğer okul çalışanları ve öğretmenlerin aileye ulaşma konusunda gereken eğitimi almamış olmaları (Aydoğan, 2007).

Okul yöneticisi ve öğretmenlerinin aile katılımı hakkında yeterince bilgi, beceri ve deneyimlerinin olmaması, okuldaki öğrenmeye ailelerin ilgisi nasıl çekeceklerini bilmemeleri en temel sorunlar olarak gösterilebilir. İkinci sorun olarak da aile katılımının çocukların yararına değil de zararına olacağını düşünmeleri, ailelerle nasıl iletişim kuracaklarını bilmemeleri ya da bunun zaman kaybı olacağını düşünmeleri şeklinde ifade edilebilir. Bunların yanı sıra yöneticilerin iletişim becerilerinin yetersizliği, aile katılımına olan ilgisizlikleri, iş yoğunlukları ve ailelerin bu süreci zorlaştırdıklarına yönelik görüşlere sahip olmaları aile katılımı sürecini engelleyen diğer etmenler arasında gösterilebilir (Gülmez, 2014).

Salıcı-Ahioğlu (2006), birbirinden farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan okullarda, sosyoekonomik düzeyin ilköğretim birinci sınıf seviyesinde okul aile ilişkilerine ve çocuğun başarı düzeyine etkisini incelemeye çalışmıştır. Sosyoekonomik düzeyin, evde çocuğun ilk okuma yazma sürecinde yapılan katkılar ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ailenin sosyoekonomik düzeyi yükseldikçe evde çocuğun ilk okuma yazma çalışmalarına katkıları da artmaktadır. Öğretmenler ev çalışmalarını yönlendirme çabalarını, ailenin sosyoekonomik düzeyine göre belirlemekte, sosyoekonomik düzey arttıkça öğretmenin yönlendirmeleri işbirliğine dayalı olmaktadır. Nitekim ailelerin, sorunların çözümünde öğretmen işbirliğine başvurmaları sosyoekonomik düzeyle birlikte artmaktadır (Keçeli-Kaysılı, 2008).

Değişen ve gelişen toplum şartlarında artık aileler çok uzun saatler çalışmak zorunda kalmak tadırlar. Bu sorumluluk aile katılımını engelleyici nedenler arasında sayılabilmektedir. Özellikle farklı dil ve kültüre sahip aileler okuldan yabancılaşma konusunda risk taşımaktadırlar (Brandan, 2006; akt. Abbak, 2008)

Ülkemizde 1996 yılında Ensari ve Zembat tarafından aile katılımı engelleri üzerine yapılan araştırma sonucunda; velilere göre yöneticilerin olumsuz tutumları, yöneticilere göre velilerin işbirliğine karşı ilgisizlikleri, ailelerin zaman yetersizliği, ekonomik şartlar ve iletişim bozukluğu gibi nedenler ortaya çıkmıştır (akt. Şahin ve Ünver, 2005).

Bunların yanında alan yazında, ailelerin çocuklarının eğitime nasıl destek olacakları konusunda bilgi eksikliklerinin olması, çocukları hakkında olumsuz bilgi almaktan çekinmeleri ya da okula ulaşım konusunda güçlük çekmeleri şeklinde ifade edilmektedir. Okul, ailelerin kültürleri ve yaşam tarzlarına duyarlı değilse de aileler okuldan çekinip uzak durmaya çalışacaklardır ve bu durum da aile katılımını olumsuz etkilemektedir (Gülmez, 2014).

2.7. Öz-Yeterlik İnancı

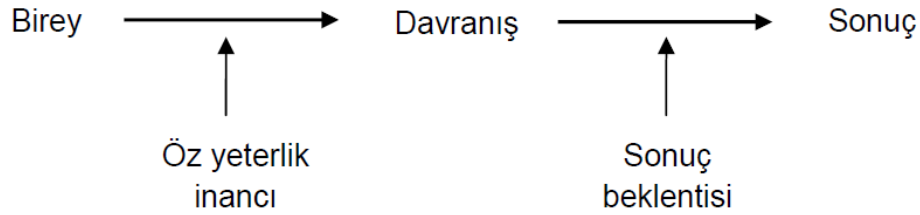
Öz-yeterlik, bireylerin bir işe başlama ve o işi başarılı bir şekilde sürdürebilme ve tamamlayabilmelerine ilişkin inançlarıdır (Özata, 2007).

Albert Bandura tarafından geliştirilen öz-yeterlik inancı, Sosyal Öğrenme Kuramı'nda karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilişsel kurama göre, bireylerin kendi davranışlarını düzenleme ve kontrol etme süreçlerinde merkezi rol oynayan mekanizmalardan bir tanesi de kendi öz yeterliliklerine ilişkin inançlarıdır (Kesgin, 2006).

Özyeterlik kavramı öğretmen açısından değerlendirildiğinde, öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumları vurgular (Demirtaş, Çömert ve Özer, 2011)

Öz yeterlilik algısı yüksek olan kişiler, bilgilerine, becerilerine ve yeteneklerine dolayısıyla üstlendikleri rollere ve bu rollerin gereği olarak görevlerini yerine getirme konusunda kapasitelerine daha çok güvenirlir. Bu bireylerin kendilerinden istenen performansı göstermeleri daha büyük bir ihtimaldir. Dolayısıyla bu bireylerin gerek rol alma gerekse rol aldıklarında bunları gerçekleştirme olasılığı da artmaktadır. Bu durumun aksine öz yeterlilik algısı düşük olan bireyler, kendilerini bilgi, beceri ve yetenek açısından daha yetersiz görürler ve sahip oldukları kapasite ile verilen görevleri başaramayacaklarını düşünürler. Böyle bir durumda da bu bireylerin gerekli performansı gösterme konusunda başarılı olma ihtimallerinin düşük olacağı söylenebilir (Bolat, 2011; akt. Güneş, 2016).

Şekil 2.1. Birey, davranış ve sonuç sürecinde öz-yeterlik inancı ve sonuç beklentisi (Bandura,1977; akt. Akbaş ve Çelikkaleli, 2006).

Şekil 1 incelendiğinde, öz-yeterlik inancı ile sonuç beklentisi birbirinden farklı yapıları ifade ettiği görülmektedir. Sonuç beklentisi, kişinin yaptığı bir davranış sonrasında hangi sonuç ya da sonuçlarla karşılaşabileceğini tahmin edebilmesi anlamına gelirken, öz-yeterlik inancı kişinin istediği sonucun ortaya çıkabilmesi için gerekli olan davranışları başarılı biçimde gösterip gösteremeyeceğine yönelik inancını ifade eder. Bandura'ya (1977) göre, önemli olan kişinin bir davranışı başarılı biçimde gösterip gösteremeyeceğine yönelik inancıdır. Bu yargılar bazı sonuçları da beraberinde getirecektir. Başka bir deyişle, öz-yeterlik inancı yüksek olan bireyler istedikleri sonuçlara ulaşabileceklerinden, sonuç beklentileri de bu inanca uygun biçimde şekil alacaktır (Akbaş ve Çelikkaleli, 2006).

2.7.1. Öz yeterlilik belirleyicileri

Bandura (1995) öz-yeterlik inancının dört temel süreç aracılığıyla insan işleyişini düzenlediğini belirtmiştir. Bunlar; (1) bilişsel, (2) motivasyonel, (3) duyuşsal ve (4) seçimsel süreçlerdir. Bu farklı süreçler insan işleyişinde tek başına değil uyumlu şekilde faaliyet göstermektedir. (Ateş, 2015)

Kişinin sahip olduğu yeterlik inancı onun bilişsel süreçlerini etkiler. Birçok insan davranışı amaçlıdır ve önceden düşünülmüştür. Kişi neleri yapabileceğine dair birtakım inançlar oluşturur ve bu inançları doğrultusunda da kendisini o hedefe ulaşması konusunda güdüler (Bandura, 1995; akt. Kesgin, 2006).

Öz-yeterlik inancı, sonuç beklentisinin motive edici etkisini yönlendirmektedir (Büyükduman, 2006). Yeterlik inancı kişinin yapacağı nedensel yüklemelerini de etkilemektedir. Alden (1986) sosyal geribildirim balgamında yeterlik inancıyla çelişen bir geribildirim daha çok dışsal etmenlere, yeterlik inancıyla tutarlı bir geribildirim ise daha çok içsel etmenlere yükleneceğine işaret etmektedir. Kapıkıran (2006), öğretmenlerin

öğrenci başarısını kendi davranışları sonucu oluştuğuna inanmalarının, öğretmenlerin kişisel öz yeterliliklerini etkilediğini ve hem başarılı hem başarısız olayların denetimini kendisinde algılayan kişinin öz-yeterliliği yükseldiğini belirtmektedir. Öğrenci başarısızlığı gibi öğretimle ilgili diğer olumsuz olayları daha fazla denetleyebildiğini düşünen öğretmenlerin öğretimle ilgili olarak kendilerini daha yeterli hissetmişlerdir (Kesgin, 2006).

Hayatta bireyi memnun eden ve kendisine değer vermesini sağlayacak şeyleri elde etmesine olanak veren öz yeterlilik inancının düşüklüğü, depresyon ve depresif duygu durumuna yol açacak ve bu süreç de cesaret kırıcı bir döngüyü derinleştirerek bireyin öz yeterliliğine olan inancını azaltacaktır (Bandura, 1995)

Düşük yeterlik algısına sahip olan kişiler zor görevlerden kaçınırlar, daha az isteklidirler ve konulan hedeflere bağlılıkları güçlü değildir. Zor bir görevle karşılaştıkları zaman kendi kişisel yetersizlikleri üzerine odaklanırlar, görevi nasıl başaracaklarını düşünmek yerine olumsuz sonuçlara konsantre olurlar. Olası bir zorlukla karşılaştıklarında çabuk pes ederler, yeterlik algıları zayıftır. Herhangi bir başarısızlık yaşantısından sonra yeterlik duygularını kazanmaları çok zor olur.

Herhangi bir konuda öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler, sonuca daha kısa zamanda ulaşma becerisi gösterirler. Çünkü öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler, karşılaştıkları problemleri çözmede daha başarılı olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Tablo 3.1.

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kişisel Bilgilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Kişisel Bilgiler		n	%
Cinsiyet	Kadın	95	78.51
	Erkek	26	21.49
Mezun Olunan Lise	Meslek Lisesi	43	35.5
	Genel Lise	78	64.5
Lisans Eğitiminde	Evet	82	67.8
Aile Katılımı Dersi	Hayır	39	32.2
Aile Katılımı ile	Evet	33	27.5
İlgili Faaliyete Katılım	Hayır	88	72.5

Tablo 3.1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin % 78,51'i kadın, 21,49'ü erkektir. Öğretmenlerin %35.5'i Meslek Lisesi, %64.5'i Genel Liseden mezundur. Öğretmenlerin lisans döneminde aile katılım dersine katılımları incelendiğinde %67,8 evet, %32,2 sinin hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin aile katılımı ile ilgili kurs/seminer gibi etkinliklere katılım durumlarına bakıldığında, %72,5'i aile katılımı konusunda herhangi bir faaliyete katılmazken, %27,5'i bu tarz faaliyetlerde en az bir kez bulunmuştur.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Ateş (2015) tarafından geliştirilmiş olan “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir.

3.4.Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmanın nicel verilerin istatistiksel analizlerinin gerçekleştirilmesinde SPSS 15 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanc Ölçeğinden elde edilen verilerin çözümlemesinde, öğretmenlerin, ölçeğin geneli üzerinden aldıkları ortalama puanlar ve standart sapma dikkate alınarak öz-yeterlik düzeyleri düşük-orta-yüksek şeklinde gruplandırılmıştır. Puanlar gruplandırılırken

Düşük Düzey; En Düşük Puan $< X \leq$ Aritmetik Ortalama – Standart Sapma;

Orta Düzey; Aritmetik Ortalama – Standart Sapma $< X \leq$ Aritmetik Ortalama + Standart Sapma

Yüksek Düzey; Aritmetik Ortalama + Standart Sapma $< X \leq$ En Yüksek Puan (Kesgin, 2006) hesaplaması göz önünde bulundurulmuştur. Betimleme sürecinde frekans (f), yüzde (%), ağırlıklı ortalama (X) ve standart sapma (SS) değerleri kullanılmıştır.

$$1.65 < X \leq 2.77 (3.90 - 1.13)$$

$$2.77 < X \leq 5.03 (3.90 + 1.13)$$

$$5.03 < X \leq 5.39$$

Ölçekten elde edilen değerler ile yukarıda ki öz yeterlilik düzeyleri hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde, alt problemlere ilişkin toplanan verilerin istatistiksel yöntemlerle çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4. 1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeğinden elde edilen en düşük puan ortalaması ve en yüksek puan ortalaması, ölçeğe ait ortalama puan ve standart sapma değerleri Tablo.4.1’de gösterilmiştir.

Tablo.4.1.

“Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeği’ne Ait En Düşük Puan Ortalaması, En Yüksek Puan Ortalaması, Ölçeğe Ait Ortalama Puan ve Standart Sapma Değerleri

	N	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Ölçek	121	1.65	5.39	3.90	1.13

Tablo 4.1’e göre, okul öncesi öğretmenleri ölçekten aldıkları en düşük puan 1.65 ve en yüksek puan 5.39’dur. Ölçeğe ait aritmetik ortalama değeri $X = 3.90$ ve standart sapma (ss) değeri 1.13 olarak bulunmuştur.

Okul Öncesi Öğretmenleri Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeğinde yer alan her bir madde için elde edilen aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo.4.2’de gösterilmiştir.

Tablo.4.2

Okul Öncesi Öğretmenleri Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeğinden elde edilen aritmetik ortalama, standart sapma değerleri, toplam puan. Aritmetik ortalama ile standart sapma farkları ve toplamları

Soru Maddeleri	$\bar{x}$	Ss	Toplam Puan	$\bar{x}-Ss$	$\bar{x}+Ss$
1.Ailelerle telefon görüşmeleri yapmak	4,55	0,82	551	3,73	5,37
2.Ailelere yönelik duyuru panosu hazırlamak	3,98	1,19	438	2,79	5.17
3.Ailelerle bireysel görüşmeler yapmak	4,61	0,66	558	3,95	5.27
4.İnternet temelli uygulamalar yoluyla	3,78	1,36	458	2,42	5.14

iletişim kurmak(e-posta, sosyal paylaşım siteleri, blog sitesi gibi)					
5.Dilek kutuları hazırlamak	2,97	1,32	363	1,65	4.29
6.Geliş-gidiş zamanlarında iletişim kurmak	4,55	0,84	552	3,71	5.39
7.Hazırladığım portfolyoları ailelerle paylaşmak	4,06	1,12	483	2,94	5.18
8.Haber mektupları hazırlamak	3,78	1,16	454	2,62	4.94
9.Ailelerle iletişim kurarken görsel ve işitsel kayıtlardan (video, ses kaydı vb) faydalanmak	3,77	1,33	456	2,44	5.10
10.Ailelere yönelik eğitim panosu hazırlamak	3,87	1,22	468	2,65	5.09
11.Ailelere yönelik konferanslar düzenlemek organize etmek	3,40	1,42	417	1,98	4.83
12.Ev ziyaretleri gerçekleştirmek	3,64	1,38	440	2,26	5.02
13.Aile katılım etkinliklerinde görsel ve işitsel kayıtlardan (sunum, video, fotoğraf vb)	4,00	1,15	480	2,85	5.15
14.Kitapçıklardan faydalanmak	3,79	1,10	454	2,69	4.89
15.Ebeveynleri sınıf etkinliklerine dahil etmek	4,37	0,91	524	3,46	5.28
16.Farklı aile eğitim programları uygulamak	3,55	1,21	427	2,34	4.76
17.Aile katılım çalışmalarında aileden kaynaklanan güçlüklerle baş etmek	3,84	1,17	468	2,67	5.01
18.Aile katılım çalışmalarında okul yönetiminden kaynaklanan güçlüklerle baş etmek	3,82	1,22	462	2,60	5.04
19.Aile katılım çalışmalarında meslektaşarımdan kaynaklanan güçlüklerle baş etmek	3,93	1,16	475	2,77	5.09
20.Aile katılım çalışmalarında kaynaklanan fiziksel ortamdaki güçlüklerle baş etmek	3,87	1,08	460	2,79	4.95
21.Aile katılım çalışmalarında kaynaklanan uyguladığım yöntem-tekniklerin etkili olmaması durumunda farklı çözümler üretmek	4,01	1,01	485	3,00	5.02

Tablo 4.2 incelendiğinde en yüksek aritmetik ortalama 3. Madde (*Ailelerle bireysel görüşmeler yapmak*) dir. En düşük aritmetik ortalama ise 5. Madde (*Dilek kutuları hazırlamak*) dir. En düşük aritmetik ortalama ile standart sapma farkı 5. Madde (*Dilek*

kutuları hazırlamak) çıkmıştır. 6. Madde (Geliş-gidiş zamanlarında iletişim kurmak) en yüksek aritmetik ortalama ile standart sapma toplamı çıkmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin aile katılımına ilişkin öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla, Kesgin (2006) nin hesaplaması göz önünde bulundurulmuştur. Ve aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılarak düşük, orta ve yüksek düzeylerde gruplandırılmıştır.

Düşük Düzey; En Düşük Puan $< X \leq$ Aritmetik Ortalama – Standart Sapma;

Orta Düzey; Aritmetik Ortalama – Standart Sapma $< X \leq$ Aritmetik Ortalama + Standart Sapma

Yüksek Düzey; Aritmetik Ortalama + Standart Sapma $< X \leq$ En Yüksek Puan (Kesgin, 2006) hesaplaması göz önünde bulundurulmuştur. Betimleme sürecinde frekans (f), yüzde (%), ağırlıklı ortalama (X) ve standart sapma (SS) değerleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo.4.3’de verilmiştir.

Tablo.4.3

Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik Puan Aralığı, Frekans ve Yüzdeleri

Grup Adı	Öz yeterlilik puan aralığı	f	%
Düşük	1.65 $< X \leq$ 2.77	36	29.75
Orta	2.77 $< X \leq$ 5.03	73	60.33
Yüksek	5.03 $< X \leq$ 5.39	12	9.92

Tablo 4.3 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin %29.75’i alt, %60.33’ü orta ve %9.92’si ise üst öz-yeterlik puan aralığında yer almıştır. Bu sonuçlara göre birinci alt problemimiz olan ‘Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlik inançları ne düzeydedir?’ sorusuna öğretmenlerin aile katılımına ilişkin öz-yeterlik inanç düzeyinin çoğunlukla orta düzeyde toplanmış olduğu görülmektedir. Buna istinaden okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlik inançları orta düzeydedir diyebiliriz.

4.2. İkinci Alt probleme ilişkin bulgular

Okul öncesi öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı erkek öğretmen sayısı 30’un altında olduğu için Mann Whitney U testi ile analiz edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4

Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıralar toplamı	U	Z	p
Öz yeterlik düzeyi	Kadın	95	62.78	5964.00	1066.000	-1.067	.28
	Erkek	26	54.50	1417.00			

Buradan cinsiyete göre aile katılım çalışmalarında öz yeterlilik inançlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır. Cinsiyet değişkeni, okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına olan öz yeterlilik inançlarını etkilememektedir diyebiliriz.

Okul öncesi öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerini mezun oldukları lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile analizi edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5

Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre t-testi Sonuçları

Alt Boyut		N	$\bar{X}$	SS	t	p
Mezun Oldukları Lise Türü	Genel lise	78	81,91	13,69	-.215	.83
	Meslek lisesi	43	82,51	16,49		

Tabloda ankete katılan genel lise mezunu 78, meslek lisesi mezunu 43 kişi olduğunu görülüyor. Genel lise mezunu olanların ortalaması 81.91, meslek lisesi mezunu olanların ortalamasının 82.52 olduğu; genel lise mezunu olanların standart sapmasının 13.69, meslek lisesi mezunu olanların standart sapması 16.48; genel lise mezunu olanların ortalama standart hatası 1.55, meslek lisesi mezunu olanların ortalama standart hatası 2.51 olarak bulunmuştur.

Yapılan t-testi sonucunda $p > .05$ ’ den büyük çıkmıştır. Buradan mezun olunan lise türüne göre aile katılım çalışmalarında öz yeterlilik inançlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır. Mezun olunan lise değişkeni, okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına olan öz yeterlilik inançlarını etkilememektedir diyebiliriz. Ayrıca hem genel lise

den hem de meslek lisesinden mezun olanların öğretmenlik mesleğini seçtiklerini görebiliyoruz. Farklılık göstermemiştir. Ortalamaları 80'nin üstünde gayet iyi çıkmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerinin aile katılım dersine katılımına göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile analiz edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.6'de verilmiştir.

Tablo 4.6

Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Aile Katılım Dersine Katılımına Göre t-testi Sonuçları

Alt Boyut		N	$\bar{X}$	SS	t	p
Lisans yıllarında	Evet	82	84.14	13.86	2.234	.027*
Aile Katılımı Dersine Katılım	Hayır	39	77.87	15.59		

* $p < .05$

Okul öncesi öğretmenlerin lisans yıllarında aile katılım dersine katılan 82, katılmayan 39 kişi olduğu görülüyor. Dersi alanların ortalaması 84.14, almayanların ortalamasının 77.87 olduğu; dersi alanların standart sapmasının 13.86, almayanların standart sapması 15.59; t-testi sonucu 2.234, Sig. (2-tailed) değeri .027 olduğu görülüyor.

Yapılan t-testi analizi sonucunda Sig. (.027) < .05 çıkmıştır. 0.05 ten küçük olduğu için anlamlı bir farklılık vardır diyebiliriz. Okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarına ilişkin öz yeterlilik inançları ile lisans yıllarında aile katılım dersine katılım arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Derse katılanların ortalaması katılmayanların ortalamasından yüksek çıkmıştır. Eğitim değişkeni, okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına olan öz yeterlilik inançlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemektedir. Söz konusu farklılık derse katılım gösteren öğretmenlerin lehine olmuştur. Derse katılanların öz yeterlilik inançlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Lisans eğitiminde aile katılımı dersi ilgili değişkeni, öz yeterlilik inançları üzerinde anlamlı düzeyde farklılık yaratmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerinin aile katılımı ile ilgili faaliyete katılımına göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile analiz edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7

Okul Öncesi Öğretmenlerin Öz-yeterlilik Düzeylerinin Aile Katılımı İle İlgili Bir Faaliyete Katılım Durumuna göre t-testi Sonuçları

Alt Boyut		<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Aile Katılımı ile ilgili Faaliyete Katılım	Evet	33	88.84	15.01	3.202	.002*
	Hayır	88	79.60	13.81		

* $p < .05$

Öğretmenlerin aile katılımı ile ilgili faaliyete katılan sayısı 33 iken katılmayan kişi sayısı 88 olduğu görülüyor. Faaliyetlere katılanların ortalaması 88.84, katılmayanların ortalamasının 79.60 olduğu; faaliyetlere katılanların standart sapmasının 15.01, katılmayanların standart sapması 13.81; t-testi sonucu 3.202; Sig.(2-tailed) değeri. 002 olduğu görülüyor.

Yapılan t-testi sonucunda Sig. (2-tailed) 0.05 ten küçük çıkmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı ile ilgili faaliyete katılımı ile öz yeterlilik inançları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Aile katılımı ile ilgili faaliyete katılanların ortalaması katılmayanların ortalamasından yüksek çıkmıştır. Söz konusu farklılık faaliyetlere katılan, eğitim alan öğretmenlerin lehinedir. Faaliyetlere katılan öğretmen sayısı katılmayan öğretmen sayısına az olmasına rağmen aritmetik ortalamaları yüksek çıkmıştır. Yani faaliyete katılan öğretmenlerin öz yeterlilik inançları daha yüksektir. Buradan okul öncesi öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerini aile katılımı ile ilgili bir faaliyete katılımı anlamlı farklılık yaratacak düzeyde etkilemektedir diyebiliriz.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE SONUÇ, ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular araştırmaya temel olan alt problemler bağlamında değerlendirilmiş ve elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar sunulmuştur.

Okul öncesi öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterlik inanç puanları incelendiğinde, öz-yeterlik inanç düzeyinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Kesgin (2006) yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeylerinin ortalamasının üstünde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Gömleksiz ve Serhatoğlu (2013) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarını yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alaçam (2015) te öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada da adayların öz yeterlilik inançlarını orta düzeyde saptamıştır. Öğretmen adaylarının aile katılımını uygulamaya yönelik orta düzeyde becerilere sahip olmaları ise aile katılımı derslerinin daha çok teorik olarak işlenmesi (Richardson, 2003) ve bu derslerde uygulamaların olmaması ya da yetersiz olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Alaçam, 2015).

Alt problemlerden cinsiyet değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Kadın ya da erkek öğretmen arasında aile katılım çalışmalarında öz yeterlilik inançları arasında bir farklılık yoktur. Benzer şekilde Orkunoğlu (2016), okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançları puanları, tutum ölçeği puanları ve sonuç beklentisi puanları arasında cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlik mesleğe ilişkin tutumun cinsiyet değişkeni açısından incelendiği bazı araştırmalarda (Çapa ve Çil, 2000; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009) kadınların erkeklere oranla öğretmenlik mesleğine ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları, bazı araştırmalarda ise (Bulut, 2009; Bulut ve Doğar, 2006; Çakır, Erkuş ve Kılıç, 2004) kadın ve erkeklerin mesleğe ilişkin benzer tutumlara sahip oldukları görülmektedir (Cömert, Demirtaş ve Özer, 2011)

Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin mezun olduğu lise türü de öğretmenlerin aile katılımına yönelik öz yeterlilik inançlarını etkilemediği görülmektedir. Öğretmenlerin lise den sonra devam ettikleri eğitim fakültelerinde bölüm ayrımı yapmaksızın, bütün öğretmen adaylarına benzer yeterlilik algısı kazandırılmaya çalışıldığından lise türünün bir

anlam taşımadığı şeklinde yorumlayabiliriz. Benzer şekilde Orkunoğlu (2016), Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanç düzeyleri ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Çalışma sonucunda lisans eğitimi sırasında aile katılımı dersi alan ve almayan öğretmenlerin aile katılıma yönelik öz-yeterlilik inançları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Aile katılımı dersi alan öğretmenlerin konuyu öğrenip davranışa dönüştürdüğü ve öz yeterliliklerinin etkilendiğini söyleyebiliriz. Almayan öğretmenler ile arasında mesleklerini idrak ederken öz yeterlilik inançlarında farklılık yarattığı görülmüştür.

Son olarak öğretmenlerin akademik faaliyetlere katılımının öz yeterlilik inançlarında anlamlı bir farklılık oluşturduğunu söyleyebiliriz. Öğretmenlerin aile katılımı ile ilgili katılmış oldukları eğitim, seminer vb. çalışmalar ile öz yeterlilik arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenler alınan eğitimi yeterli görmedikleri için ya da bilgi ve becerilerini artırmak için akademik faaliyetlere katılmaya çalışmaktadır.

Bazı kaynaklar öğretmen adayların daha mezun olmadan daha fazla uygulamalı deneyimlere ve faaliyetlere katılmasını önermektedir. Öğretmen adayları göreve başlamadan mümkün olduğunca erken şekilde alanda deneyim sahibi olabilmeleri için öğretmen adaylarının gerçek ebeveynlere yönelik gözlem yapmak ve ebeveyn katılım etkinliklerini kolaylaştırmak için daha fazla fırsatlar sunulmalıdır (Uludağ, 2008; akt. Ateş, 2015). Ekinci-Vural ve Hamurcu (2008)' de yapmış olduğu araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının orta öğretim sürecinde farklı alanlardan mezun olmaları nedeniyle, üniversitede fen derslerinde kendilerini yetersiz bulduklarını belirttikleri görmüştür.

Eğitim örgütlerinin temel girdisi insandır ve insan bir ülkenin en değerli kaynağıdır. Bir ülkenin diğer kaynaklarının verimli biçimde kullanılması ve geliştirilmesinin, insan kaynağının iyi yetiştirilmesi ve geliştirilmesine bağlı oluşu eğitim örgütlerinde çalışanların, özellikle öğretmenlerin mesleki açıdan yeterli olmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında toplumun insan kaynağını biçimlendiren öğretmenlerin öz yeterlilik algıları oldukça önem kazanmaktadır. Çünkü bir öğretmenin sahip olduğu öz yeterlilik algısı, o öğretmenin sınıf içi ve sınıf dışı faaliyetlerini ve çabalarını etkilemektedir. Yapılan araştırmalar öz yeterlilik algısı düşük olan öğretmenlerin, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracak ya da arttıracak yollar aramadıklarını, öğrenmede zorluk çeken öğrencilerle ilgilenmekten kaçındıklarını, motivasyonlarının düşük olduğunu göstermektedir (Caprara ve diğ. 2006; Gibson ve Dembo, 1984; Goddard ve diğ. 2000; Midgley ve diğ., 1989; Ross, 1992, Woolfolk ve diğ., 1990; akt. D. Cömert ve diğ., 2009). Yapmış olduğumuz araştırmada da okul öncesi öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri orta düzeyde çıkmıştır. Bu

bulgu kötü bir sonuç olmasa da istendik bir durum değildir. Öz-yeterlik algısı düştükçe, öğretmen çocuğun uygunsuz davranışlarından olumsuz etkilenerek, çocuk ile girdiği duygusal etkileşimlerde anlaşma ve uyum problemleri yaşayacak ve çocuk-öğretmen arasında çatışmalı bir ilişki örüntüsü oluşacak (Pianta, 1999; 2001; akt. Demir,2015).

Oğuz (2017) yapmış olduğu araştırmada, okul öncesi öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları, ortalama puanın üzerinde bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adayları kendilerini okul öncesi öğretmenliği öz yeterliği açısından yeterli bulmaktadırlar.

Okul ve aile öyle bir işbirliği içinde olmalıdır ki, çocuk bu işbirliğinin yarattığı tutarlı ortamda, dengeli, sosyal, uyumlu ve mutlu bir birey olarak yetişebilsin. Bunu sağlamak içinse, öncelikle aile okulu, okul aileyi tanımalı ve belli ilkelerde görüş birliği ve yardımlaşma içinde olmalıdır (Oğuzkan- Oral, 1997:105; akt. Cömert ve Güleç,2004). Yetiştirilen gelecek için okul ve aile bir bütün olmalıdır. Çocukların mutluluğu ve başarısı için ilişkilerin olumlu olması lazımdır.

Akkaya (2007)'nin, yaptığı araştırmaya katılan öğretmenler ve aileler, aile katılım çalışmalarının öğretmenler, çocuklar, aileler ve diğer aile bireyleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu vurgulamıştır. Bunun yanı sıra, aile katılımına yönelik beklentiler olarak, öğretmenlerin; anne-babaların daha çok katılımında bulunması ve babaların bu katılımın içerisinde daha çok yer alması, ailelerin ise etkinliklerin artırılması ve çeşitlendirilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür.

İnal (2006), yaptığı araştırmada okul öncesi eğitimcilerin okul öncesi eğitim kurumları programına ailelerin ilgi ve katılımları ve bu katılımın eğitim kurumuna katkısı konusundaki görüşlerini değerlendirmiştir. Hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin almayan öğretmene göre iletişim ve karar verme boyutunda ki etkinlik ve yöntemleri daha çok uyguladıkları görülmüştür. Şenol (2012) de okul öncesi öğretmeni adayları ile okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin incelendiği araştırmada da hem okul öncesi öğretmeni adaylarının hem de okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin olumlu olduğu bulunmuştur.

Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) yaptıkları çalışmayla bu çalışma tutarlılık göstermektedir. Ailelerin çocuğun eğitimini yalnızca okula bırakma, çocuğun eğitimine katılıma ihtiyacı duymama gibi tutum ve tavırları ailenin eğitim sürecine katılımının önündeki önemli engellerdendir. Ailelerin, eğitimi sadece okulun işi olarak görmeleri eğitimcilerin ailelere karşı olumsuz tavır takınmalarına neden olabilmektedir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Bu nedenle, öğretmenlerin okula ve öğretmene karşı farklı

tutulmlara sahip ailelerle çalışma konusunda bilgi ve becerilerinin desteklenmeye gereksinimleri olduğu düşünülebilir.

Alaçam (2015)'e göre, öğretmenler aile katılımının önemine inanmalarına rağmen aile katılımını uygulamak için kendilerini yeterli görmemektedirler (İnal, 2006). Bu durum öğretmenlerinin aile katılımına yönelik yeterliklerinin araştırılması ve geliştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Alanyazında yer alan araştırma sonuçları, öğretmenlerin öz-yeterlik inançları düzeylerinin öğretmenlerin öğretilmede daha istekli, coşkulu ve başarılı olmasında, diğler öğretmenlere göre daha az stresli olmasında, karşılaştıkları zorluklar karşısında daha sabırlı ve gayretli olmasında, öğrencileri daha iyi motive etmesinde ve öğrenciyi aktif hale getirecek yeni fikirleri ve yeni öğretim yöntemlerini kullanmada daha istekli ve başarılı olmasında etkili olduğu ortaya konulmaktadır (Tepe ve Demir, 2012). Öğretmenlerin yeterliliklerini, içsel ve dışsal olarak etkilendiği görülmektedir. Kişisel gelişimleri, yaşantıları ve okul ortamı gibi diğler etkenlerden etkilediği görülmektedir.

Öz-yeterlik inancı yüksek ve düşük olan öğretmenler arasında öğretimsel yenilikleri uygulamaya çalışma, öğretilme daha fazla zaman ayırma, sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme, öğrenme zorluğu çeken öğrencilere dönüt verme, sınıf yönetimi becerilerine sahip olma, mesleki bağlılık, etkili öğretmen özellikleri gibi konularda davranış farklılıklarının olduğunu ve bunun da öğrenci motivasyonu ve başarısını etkilediği görülmektedir (Cömert ve diğlerleri, 2009).

5.2.Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Okul öncesi dönemin çocuklar için önemi tartışılmaz kabul görürken, yetiştiren anne baba ve öğretmenler üzerinde yeterlilikler önem arz etmektedir. Ailenin de öğretmenlerin de çocuk yetiştirme konusunda eğitime ihtiyacı vardır. Belediye ve valilikler de anne baba kursları, kamu spotları oluşturulabilir. Okul öncesi öğretmenleri için de, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlerde, öğretmenlerin daha nitelikli aile katılımı çalışmaları planlayabilmelerine yönelik uygulamalara daha sık yer verilmeli ve öğretmenlerin bu eğitimlere katılımı teşvik edilmelidir. Öğretmen adaylarının öz-yeterliliklerini geliştirmek amacıyla lisans eğitimi sırasında destekleyici çalışmalar, eğitim ve seminerler düzenlenebilir.

Okul Öncesi öğretmenlerinin öz yeterliklerini “orta düzeyde” algılamalarının nedenleri ayrıntılı olarak araştırılabilir. Konu hakkında derinlemesine incelemeyi olanaklı kılan nitel araştırmaya da yer verilebilir.

Ailelere çocuk eğitimi konusunda düzenlenen konferanslara katılıp, bu konudaki yayınlardan faydalanarak çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli hale gelmeleri önerilmektedir (Erbay, 2008).

Aile katılım etkinliklerinin nasıl gerçekleştirileceği konusunda öğretmenlere yönelik etkin bir aile katılımı eğitimi konulu hizmet içi eğitim düzenlenebilir. Hem toplum ile işbirliği konularında, hem öğretmenler ve ebeveynler hem de çocuklar için çok yararlı olabilir.

Ailelerin katılımını arttırmak için velilerle sağlıklı iletişim kurulmalı, ailelerin ihtiyaçları belirlenmeli ve yapılacak çalışmalar için uygun ortam hazırlanmalıdır.

Ortalamanın üstünde öz yeterliliğe sahip öğretmenlerle, ortalamanın altında öz yeterliliğe sahip öğretmenlerin öğrencilerinin ilköğretime geçtiklerinde öğrencilerin başarısının ve öz-yeterlilik düzeyinin ölçüldüğü araştırmalar yapılabilir.

Örnekleme Denizli Pamukkale Belediyesine bağlı okullarda ki 121 Okul Öncesi Öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur. Farklı bölgelerden, farklı kültür ve ekonomik özelliklere sahip çevrelerden karma olarak uygulama bize farklı sonuçlar verebilir, katılım sayısını arttırabilir.

Özel okullar ve devlet okulları arasındaki aile katılım çalışmaları ile öğretmen öz yeterlilik karşılaştırılması yapılabilir.

Bu araştırmada bulgular, okul öncesi öğretmenlerin kendilerine yönelik algılarına dayalı olarak değerlendirilmiştir. Okul yöneticileri ve çocukların ailelerine dayalı olarak da araştırmaların yapılması konu ile ilgili daha fazla ve geniş kapsamlı bilgi edinme açısından yararlı olacaktır.

Bu araştırmada uygulanan ankette yaş, cinsiyet, kıdem yılı vb. özellikler karşılaştırılmıştır. Bunların yerine uygulanan etkinlikler, faaliyetler vb. sorular sorularak karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abbak, B. S. (2008). *Okul öncesi eğitim programlarındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi.(Tez no:228940).
- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Alaçam, N. (2015). *Öğretmen adaylarının genel öz-yeterlik inançlarını, aile katılımına yönelik öz-yeterlik inançlarını, aile katılımına yönelik bariyer algılarını ve aile katılımı etkinliklerini uygulanmaya yönelik becerilerinin öz-değerlendirmelerini*. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 399982)
- Arslanargun, E , Tapan, F . (2015). Preschool Education and its Effects on Children. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), . Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/aibuefd/issue/1509/18305>
- Atakan, H. (2010). *Okulöncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Master's thesis, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Ateş, Ö. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılım çalışmalarına yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 407004)
- Ay, T. S., & Aydoğdu, B. (2016). Sınıf öğretmenlerin aile katılımına yönelik görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2016(23), 562-590.
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. A. Bandura (Ed.) *Self-Efficacy in Changing in Societies*. (1-13). (1. Baskı). USA:Cambridge University Press.
- Büyükduman, F. İ. (2006). *İngilizce öğretmen adaylarının İngilizce ve öğretmenlik becerilerine ilişkin öz yeterlik inançları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi).YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 188576)
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6(1) 131-145.
- Çağdaş, A., Seçer, Z. (2004), *Anne Baba Eğitimi*, Konya: Eğitim Yayıncılık.
- Çetinkaya, H. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-6 yaş grubu çocuğa sahip annelerine yönelik bir aile katılım program önerisi*. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 480289)

- Demir, T. (2015). *Okulöncesi öğretmenlerinin öz - yeterlik algılarının ve sınıf yönetimi stratejilerinin çocuk – öğretmen ilişkileri üzerindeki etkileri*. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. . (Tez no: 423431)
- Demirtaş, H., Cömert, M., & Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159).
- Ekinci-Vural, D. ve Hamurcu, H. (2008).Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen Öğretimi Dersine Yönelik Öz-yeterlik İnançları ve Görüşleri, *İlköğretim Online*, 7(2), 456-467.
- Eğitim, T. M. E. B. T., & Müdürlüğü, G. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER).
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri* (Master's thesis).
- Erdoğan, Ç., ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 399-431.
- Günalp, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği) (*Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Gömleksiz, M. N. ve Serhatoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri.*Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(7), 201-221
- Güneş, A. M. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri, teknoloji kullanımları ve öz yeterlilik inançları arasındaki ilişki*. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi.
- Gürşimşek, I., Girgin, G., Harmanlı, Z. Ekinci, D., (2002) Çocuğun Eğitiminde Aile Katılımının Önemi (Bir Pilot Çalışma). *Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Gürşimşek, I. (2003). Okul öncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*,3(1),125 144.
- Gürşimşek, I. (2010). Okul öncesi eğitime aile katılımını etkileyen faktörler. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 9(18), 1-19.
- İnal, G. (2006). Öğretmenlerin anaokulları ile anasınıflarındaki programlara ailelerin katılımı konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Unpublished Master Thesis.Hacettepe University*, Ankara.
- KALBURAN, N. C. (2014). Erken çocukluk döneminde riskli oyun. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 943-960.
- Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(01), 069-083.
- Kesgin, E. (2006). *Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli İli örneği)*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:210955)

- Köksal Eğmez, F.C. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı (Kocaeli'nde Beş Anaokulunda Yapılan Araştırma)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Milli Eğitim Bakanlığı (1996). Okul öncesi eğitim programı(36-72 aylık çocuklar için). Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). Okul öncesi eğitim programı(36-72 aylık çocuklar için). Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek programı, Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara.
- Orkunoğlu, Y. M. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumları ile öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili Ataşehir ilçesi örneği)*. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir.
- Oğuz, V. (2017). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerisi ile Öğretmen Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişki. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, (1), 20-30.
- Ömeroğlu, E. , Yazıcı, Z. , Dere, H. (2003). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar, aile katılımı ve eğitimi*. İstanbul: Morpa.
- Ömeroğlu,E. ve Can Yaşar, M. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı.*Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*.6(62).
- Özata, H. (2007). *Öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının ve örgütsel yenileşmeye ilişkin görüşlerinin araştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. (Tez no: 226118)
- Özcan, Ç. (2012). *Okul öncesinde aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. (Tez no: 319968)
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2003). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Selanik Ay, T.,Aydoğdu, B. (2016).Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Say 23
- Şahin, F. T., & Ünver, N. (2005). Okulöncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Şenol, F. B. (2012). *Okul öncesi öğretmen adayları ile okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. (Tez no: 314225)
- Temel, Z.F., Aksoy, A. B. ve Kurtulmuş, Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. Z.F Temel(Ed.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*.(327-361). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tepe, D. (2011). *Okulöncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını belirleme ölçeği geliştirme*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. (Tez no: 286745)

- Tepe, D., & Demir, K. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ölçeği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Tezel-Şahin, F. ve Cevher-Kalburan, F. N. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: dünyada neler uygulanıyor? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 1-12.
- Tezel-Şahin, F. ve Ünver, N. ve (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı, *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-31.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin özyeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1-16

EKLER**Ek A:****ÖZGEÇMİŞ FORMU**

KİŞİSEL BİLGİLER	
ADI	FATMA
SOYADI	ÖZEN
DOĞUM YERİ VE TARİHİ	30.04.1990
UYRUĞU	T.C.
İLETİŞİM ADRESİ VE E-MAİL ADRESİ	UZUNPINAR İLKOKULU/DENİZLİ ftm-sfk@windowslive.com
EĞİTİM	
İLKÖĞRETİM	DENTAŞ İLKÖĞRETİM OKULU/DENİZLİ
ORTAÖĞRETİM	ANAFARTALAR LİSESİ/DENİZLİ
YÜKSEKÖĞRETİM	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ/DENİZLİ
YABANCI DİL	İNGİLİZCE
MESLEKİ DENEYİM	
2012-2013	ŞEHİT EMİN ALACAĞAN İLKOKULU/SİVAS-ALTINYAYLA
2013-2017	ÇEVAK ANAOKULU/DENİZLİ-ÇİVRİL
2017-	UZUNPINAR İLKOKULU/DENİZLİ-PAMUKKALE

Ek B:**”Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına İlişkin Öz-Yeterlik İnanç Ölçeği”**

Değerli Meslektaşım;

Bu form okul öncesi öğretmenlerin aile katılım etkinliklerine yönelik öz-yeterliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket formu kesinlikle bilgi seviyesi ölçmeye yönelik değildir. Dolayısıyla cevapların asla tek bir doğrusu yoktur ve kişiye göre değişmektedir. Lütfen formu doldururken olması gereken cevabı aramak yerine sizin için en doğru olan cevabı işaretleyin. Elde edilecek veriler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplarınızdan ve araştırmamıza katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Fatma ÖZEN

Yüksek Lisans Öğrencisi

KATILIMCI BİLGİ FORMU

<p>1.Cinsiyetiniz→ ( ) Erkek ( ) Kız</p> <p>2. Mezun olduğunuz lise türü→ ( ) Anadolu Lisesi ( ) Anadolu Öğretmen Lisesi ( ) Kız Meslek Lisesi ( ) Genel Lise ( ) Diğer-----</p> <p>3. Lisans düzeyinde Aile Eğitimi dersi aldınız mı? ( ) Hayır ( ) Evet</p> <p>4. Aile katılımı ile ilgili akademik faaliyetlere ( ) Hayır ( ) Evet(Lütfen belirtiniz)----- (seminer, kurs) katıldınız mı?</p>
--

** Lütfen aşağıdaki ifadelerden her biri hakkında kendinizi ne kadar yeterli hissettiğinizle ilgili düşünün ve uygun kolonu işaretleyin.

AŞAĞIDAKİ KONULARDA KENDİNİZİ NE KADAR YETERLİ HİSSEDİYORSUNUZ?		Çok az yeterli hissediyorum Çok fazla yeterli hissediyorum				
1.	Ailelerle telefon görüşmeleri yapmak	1	2	3	4	5
2.	Ailelere yönelik duyuru panosu hazırlamak	1	2	3	4	5
3.	Ailelerle bireysel görüşmeler yapmak	1	2	3	4	5
4.	İnternet temelli uygulamalar yoluyla iletişim kurmak(e-posta, sosyal	1	2	3	4	5

	paylaşım siteleri, blog sitesi gibi)					
5.	Dilek kutuları hazırlamak	1	2	3	4	5
6.	Geliş-gidiş zamanlarında iletişim kurmak	1	2	3	4	5
7.	Hazırladığım portfolyoları ailelerle paylaşmak	1	2	3	4	5
8.	Haber mektupları hazırlamak	1	2	3	4	5
9.	Ailelerle iletişim kurarken görsel ve işitsel kayıtlardan (video, ses kaydı vb) faydalanmak	1	2	3	4	5
10.	Ailelere yönelik eğitim panosu hazırlamak	1	2	3	4	5
11.	Ailelere yönelik konferanslar düzenlemek/ organize etmek	1	2	3	4	5
12.	Ev ziyaretleri gerçekleştirmek	1	2	3	4	5
13.	Aile katılım etkinliklerinde görsel ve işitsel kayıtlardan (sunum, video, fotoğraf vb)	1	2	3	4	5
14.	Kitapçıklardan faydalanmak	1	2	3	4	5
15.	Ebeveynleri sınıf etkinliklerine dahil etmek	1	2	3	4	5
16.	Farklı aile eğitim programları uygulamak	1	2	3	4	5
17.	Aile katılım çalışmalarında aileden kaynaklanan güçlüklerle baş etmek	1	2	3	4	5
18.	Aile katılım çalışmalarında okul yönetiminden kaynaklanan güçlüklerle baş etmek	1	2	3	4	5
19.	Aile katılım çalışmalarında meslektaşlarımdan kaynaklanan güçlüklerle baş etmek	1	2	3	4	5
20.	Aile katılım çalışmalarında kaynaklanan fiziksel ortamdaki güçlüklerle baş etmek	1	2	3	4	5
21.	Aile katılım çalışmalarında kaynaklanan uyguladığım yöntem-tekniklerin etkili olmaması durumunda farklı çözümler üretmek	1	2	3	4	5